

ΝΟΥΜΑΞ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Γ'

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 13 του Μάρτη 1905

ΓΡΑΦΕΙΑ Ὁδὸς Οἰκονόμου: ἀριθ. 4 — ΑΡΙΘ. 139

ΟΙ ΠΑΡΑΔΕΣ

Ἔμαθα τίς προάλλες ἀπὸ τοῦ τραβᾶμε τοὺς παράδες γιὰ νὰ ποδείξουμε πῶς ἡ ἐθνικὴ γλῶσσα δὲν εἶναι χυδαία, πῶς εἶναι γνήσια κόρη τῆς ἀρχαίας καὶ πῶς αὐτὴ θὰ τιμήσῃ τὴν Ἑλλάδα.

Οἱ παράδες μᾶς ἔρχονται ἀπὸ τοὺς Γιαπανέζους.

Νὰ δῆτε!

Μιλοῦσα προχτές μ' ἓνα Ῥούσσο—κοζακιστὴ—καὶ πολὺ σοβαρὰ, πολὺ ἀποφασιστικὰ, μοῦ ἔλεγε, μοῦ ἀπέδειξε μάλιστα πῶς οἱ Γιαπανέζοι πλερώνουνε τοὺς ρούσσους παναστάτες. Λοιπὸν κι ἄφτοι ἐμᾶς. Ἡ μάννα τοῦ νεροῦ στὴν Ἀσία, ὁ παρὰς μᾶς γιαπανέζικος.

Κι ὁ μῦθος δηλοῖ ὅτι, ὅταν ὁ κοζακισμὸς καὶ ἡ καθαρέβουσα πνέουνε τὰ λούστια, λυσσιάζουνε, δαγκάνουνε καὶ φωνάζουνε πῶς ὁ Χάρος θὰ πῆρε παράδες.

ΨΥΧΑΡΙΞ

ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΕΤΡΕΣ

Ἀπὸ τὴν «Ἀσάλευτη Ζωὴ» τοῦ Παλαμᾶ

Τὸ σήμερον εἶπανε νωρίς, ταῦριο ἀργὰ θὰ εἶναι
Δὲ θὰ σοῦ στρέξει τόνετρο, δὲ θὰ ὀρᾷ ἡ αὐγὴ τοῦ θέλεις·
Μὲ τὸν ναιμὸν τὰ θάνατον ποῦ δὲν τὸ φτάνεις μείνε,
Κυνηγητὴς τοῦ σὺννεφου, τοῦ ἰσοῦ Πραξάελλης.

(σ. 6)

Ἐκεῖ ἀπ' τῆς τρίμορφης Βαράσοσθας τὰ ὕψη,
Σὰν ἀπὸ πύργου δῶμα δέσποινα, ἡ Σελήνη
Στὰ δλοστρωτα νερὰ τὴν ὄψη, τῆς θὰ σκύνῃ.

(σ. 8)

Ἀάμπει γεννήτρα ἐνὸς Ὀλύμπου ἡ θεία Πεντέλη.

(σ. 8)

Μενεξεδένιο αἷμα γοργοστάτ' ἡ Ἀθήνα
Κάθε ποῦ τὴ χτυπᾷν τοῦ Δελινοῦ τὰ βέλη.

(σ. 8)

Κυλοῦσε ὁ Νεῖλος τὰ νερὰ τὰ κοσμοτρόφα,
Κι' ἐγὼ λωτισεφάνωτος ἔπλεκα τόχα
Στῆς φοινικίᾳς τὸν ἰσοιο, σὰν ἀργίμι, ἀγάπη
Μὲ σφιγμοπρόσωπη κι' ὀρθόστηθη Φελλάχα.

(σ. 10)

Ἀμαρτωλὸς καλογερεῦα σ' Ἀγιονόρος,
Μὲ καίει ὁ Σατανᾶς κι' ἡ Κόλαση μὲ τρώει,

Σὲ βαθὺ πλάνο ρέμα πνίγομαι ὁδοιπόρος,
Ἐν' ἡ ψυχὴ μου χαλασμὸς καὶ μυρολόι.

(σ. 10)

Ἀκόμα τὸ ἔλατο τῆς λεβεντιάς φουντώνει,
Κι' ἀπ' τῶν αἰώνων τοὺς καημοὺς κι' ἀπὸ τὰ πάθη
Τοῦ Διγενῆ ἡ πνοὴ παρτοῦ χυμένη πλάθει
Κανάρη, Καραϊσκιῆ καὶ Κολοκοτρώνη.
Καὶ μέσ' στῆς χροσοπράσινης νυχτιάς τὸ βᾶθη
Ἀκόμα ἀργολαλεῖ τοῦ Κολωνοῦ τὰ θρόνι.

(σ. 11)

Καὶ μὲ τὸν Ἥλιο Κρόνος, Ἄρης, Γῆ, Ἀφροδίτη
Σέρονται, φεύγουν, τρέχουνε κυνήγημένοι
Πρὸς τοῦ Ἡρακλῆ τὸ μεγαλόκοσμο μαγνήτη.
Μόνον ἡ ψυχὴ μου, σὰν τὸ πολικὸ τᾶστέρη
Ἀσάλευτη, ὅμως λαχταρίζοντας προσμένει·
Δὲν ξέρει ἀπὸ ποῦ ἔρχεται, ποῦ πάει δὲν ξέρει.

(σ. 14)

Πατρίδες! ἀέρας, γῆ, νερὸ, φωτιά! Στοιχεῖα
Ἀχάλαστα, καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος τῶν πλασμάτων,
Σὰ θὰ περάσω στὴ γαλήνη τῶν μνημάτων,
Θὰ σὰς ξανάβρω, πρώτη καὶ στερογὴ εὐτυχία!

Ἀέρας μέσα μου ὁ λαὸς τῶν ὀνειρώτων
Στὸν ἀέρα θὰ πάῃ θὰ πάῃ στὴν αἰωνία
Φωτιά, φωτιά κι' ὁ λογισμὸς μου, τὴ μανία
Τῶν παθῶν μου θὰ πάῃ ἡ λύσσα τῶν μνημάτων.

Τὸ χωμόπλαστο κορμὶ χῶμα καὶ κείνο,
Ἀέρας, γῆ, νερὸ, φωτιά θὰ ξαναγίνω,
Κι' ἀπ' τῶν ὀνειρώτων τὸν ἀέρα, κι' ἀπ' τὴν πόρα

Τοῦ λογισμοῦ, κι' ἀπὸ τὴ σάρκα τὴ λυωμένη
Κι' ἀπ' τῶν παθῶν τὴ θάλασσα πάντα θὰ βγαίνῃ
Ἦχου πνοή, παράπονο, σὰν ἀπὸ λύρα.

(σ. 14)

Κ. ΤΕΦΑΡΙΚΗΣ

Ἡ δεσποινίδα Σεβαστή: Μοῦπαν πῶς μὲ γυρεύεις μο-
νάχα γιὰ τὰ χρήματά μου.

Ὁ κ. Ψηλογαϊκᾶς: Δὲ θὰ τὸ καταλάβαινε, χρυσὸ μου.
Ἐγὼ θέλω καὶ τοῦ πατέρα σου τὰ χρήματα.

—Γιατί, Πηνελόδη, δὲ σοῦ μιλάει πιά ὁ Στραβογιάννης;
Ἔβραστε πάντα τόσο ἀγαπημένοι.

—Ναι, τὸν καιρὸ ποῦ εἴμαστε λεύτεροι, μὰ τώρα κεί-
νος παντρεύτηκε.

—Καὶ τί ἔχει αὐτὸ νὰ κάνῃ;

—Ἐχεῖ νὰ κάνῃ, γιατί τοῦστειλα ἓνα βιβλίο γιὰ γαμη-
λιο δᾶρο κι' ἀπὸ τότες δὲ μοῦ ξαναμίλησε.

—Τ' εἶταν τὸ βιβλίο;

—«Ὁ χαϊμένος Παράδεισος».

ΔΙΑΒΑΖΟΝΤΑΣ ΤΑ ΠΑΤΡΙΑ

ΣΚΕΨΟΥΛΕΣ

Βρέθηκε ἡ ἐθνικὴ γλῶσσα. Τὴν ἀνακάλυψε προ-
χτές σὲ κάτι Πάτρια ποῦ μοῦ στείλανε ἀπὸ τὴν Ἀ-
θήνα. Δηλαδή, τὴν ἀνακάλυψε ὁ κ. Χατζηδάκης.
Τὴν ἀνακάλυψε ὅμως σ' ἓνα του βιβλίου ποῦ φαίνε-
ται καὶ λογαριάζει περισσότερο ἀπὸ ὀχτακόσιες σε-
λίδες («Τὸ πρόβλημα τῆς νεωτέρας γραφομένης Ἑλ-
ληνικῆς ὑπὸ Κ. Κρομμυδάκη καὶ Ἀπάνητος εἰς αὐ-
τὸν ὑπὸ Γ. Ν. Χατζιδάκη» «Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ»).
Δὲν τὸ διάβασα καὶ πιθανὸ νὰ μὴν τὸ διαβάσω
ποτέ μου. Ἐχω ἄδικο, μὰ... *Kurtz ist das Leben,
lang ist... das Buch*, ποῦ λέει κι ὁ γερμανός. Τὸ
λοιπὸν προτιμῶ τὰ Πάτρια, ὅπου τὰ βάζει πιδὸ σύν-
τομα ὁ κ. Χατζηδάκης. Ὅχι δὲ καὶ τόσο σύντομα,
γιατὶ κάμποσο τόπο πιάνουνε οἱ τρεῖς ἀρχές του, τὰ
λέει καὶ πολὺ μπερδεμένα. Μὰ τουλάχιστο σὲ μιὰ
φράση του κατώρθωσε νὰ πῆ τὴν ἰδέα του παστρικά:
«τίθεται βάσις τοῦ γραπτοῦ καὶ προφορικοῦ ἐπισή-
μου, καλοῦ, λόγου ἡμῶν ἡ γλῶσσα, τὴν ὁποῖαν λα-
λοῦμεν εἰς τὰς ἀρίστας καὶ ἐπισημοτάτας οἰκίας καὶ
συναναστροφάς, ἐνώπιον κυριῶν καὶ ἄλλου ἐκλεκτοῦ
κόσμου.» Τὰ Πάτρια, 29 Γενάρη 1905, σ. 3, στλ. 1.

Νὰ λοιπὸν ποῦ βρέθηκε ἡ ἐθνικὴ γλῶσσα· εἶναι
ἡ γλῶσσα ποῦ μιλιέται στὰρχοντικὰ τὰ σπίτια
(=«εἰς τὰς ἀρίστας καὶ ἐπισημοτάτας οἰκίας»,
μπροστὰ σὲ κυρίες—φτάνει, μάννα μου, νὰ μὴν εἶναι
τίποτα κέρτε στὴ μέση ἢ κάτι ἄλλα... ὀμηρικὰ—καὶ
μπροστὰ σὲ κόσμο διαλεκτό.

Ἐγὼ, τί θαῤρεῖτε; πεισματάρης δὲν εἶμαι. Τὴν
παρὰδέχομαι κι' ἀπὸ τώρα τὴν καινούρια ἐθνικὴ
ἀρχοντικὴ ἀρίστη καὶ ἐπισημοτάτη γλῶσσα. Πρέπει
ὅμως πρῶτα χωρὶς ἄλλο νὰ μοῦ κάμῃ ὁ κ. Χατζη-
δάκης μιὰ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ τῆς γλώσσας ποῦ μιλιέ-
ται στὰρχοντικὰ τὰ σπίτια, μπροστὰ στὶς κυρίες καὶ
στὸν ἄλλον κόσμον, τὸ διαλεκτό. Εἰδεμὴ, ἐπιστημο-
νικὴ δὲν μπορεῖ ν' ἔχει ἡ ἀρχὴ του. Λοιπὸν ἄς δρίση.

«Στὸν Ἄϊ Ἐλιά, στὸν Πλάτανο, ψηλά στὴν κρύα
|βρύσι·

Ἐχουν οἱ κλέφτες μάζωμα, τὰ τρία καπιτανάτα·
Ἐχουν ἀρνιά ποῦ φένουνε, κραιῖα σουβλισμένα,
Ἐχουνε καὶ γλυκὸ κρασί γιὰ τὸ καλὸ τὸ κέφι,
Ἐχουν καὶ κόρη ἄμορφη ποῦ τοὺς κερνάει καὶ πίνουν·
Κόρη σὰν ἥλιος ἄμορφη, ξανθὴ καὶ μαυρομάτα» κτλ.

Τὸ τραγοῦδι λέγεται Ἡ κλεφτοπούλα. Γενικὸς
τίτλος Ἡ ἘΘΝΙΚΗ ΜΟΥΣΑ. — Στὰ Πάτρια,

ἴδιος ἀριθμὸς, σ. 2. Τελειώνουν εἰ στίχοι, σ. 3, δέκα γραμμὲς πρὸ ἀπάνω ἀπὸ τὴν Α' ἀρχὴ τοῦ κ. Χατζηδάκη, σαράντα γραμμὲς πρὸ ἀπάνω ἀπὸ τὴν β' ἀρχήν.

Εἴμαστε κακὰ παιδιά. Ἐμεῖς πάντα προτιμοῦμε τὸν τύπο «ὁ ὅποιος διαφέρει ἀπὸ τῆς ἀρχαίας, ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ τῆς συνήθους γλώσσης.» Στὰ Πάτρια 5 τοῦ Φλεβάρη 1905, σ. 3, στλ. 1. Ἐκεῖνοι ὅμως πάντα θὰ προτιμοῦνε τὴν λέξιν «ἡ ὁποία μᾶς συνδέει πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, πρὸς τὴν πολιτείαν, πρὸς τὴν ἱστορίαν, ἐν γένει πρὸς τὸ παρελθὸν ἡμῶν.»

Στὰ Πάτρια, 29 τοῦ Γενάρη, 1905.

Ἄφ' αὐτῶν θὰ βρῶνται ὅλα ὑποθέτω στάρχοντικά τὰ σπίτια, μπροστὰ στὶς κυρίες καὶ στὸν κόσμον τὸ διαλεκτό. Μόνον πού θὰ βασιλεύῃ σὲ τέτοια σπίτια τρομερὴ ἀνεργία.

«Ἐχουνε καὶ γλυκὸ κρασί γιὰ τὸ καλὸ τὸ κέφι;»

«Κάποτες ἐμαλλώνανε οἱ Παρρηνοὶ κ' οἱ Τούρκοι: Ἐπιάσαμε τὸν πόλεμον ὅχι τὸ πουνρὸ ὡς τὸ βράδον. Κι' αὐτοῦ στοῦ γέρμα τοῦ ἡλίου, δύο ὥραις νὰ βα-

[σιλέψη,

Ἐπάψαμε τὸν πόλεμον καὶ πᾶ νὰ μετρηθοῦμε.»

Τὸ τραγοῦδι λέγεται Ἡ Πάργα. Γενικὸς τίτλος: Ἡ ΕΘΝΙΚΗ ΜΟΥΣΑ. — Στὰ Πάτρια, 5 τοῦ Φλεβάρη, 1905, δεκαπέντε γραμμὲς πρὸ ἀπάνω ἀπὸ κεί πού πάντα προτιμοῦμε τὸν τύπον «ὁ ὅποιος διαφέρει ἀπὸ τῆς ἀρχαίας, ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ τῆς συνήθους γλώσσης.»

Ποιὰ εἶναι τὰρχοντικά τὰ σπίτια ὅπου μιλοῦνε τὴν καινούρια τὴν ἑθνικὴν γλώσσαν; Ποιὰ εἶναι τὰ σπίτια τὰρχοντικά ὅπου ἀνακάλυψε στοῦ τέλος καὶ τὴν «βᾶσις» τοῦ κ. Χατζηδάκη;

Ἐλα, πάπου μου, νὰ σοῦ μάθω τὰ γονικά σου, πού λείει κ' ἡ ἀντεθνικὴ μας παροιμία.

Στὰ Πάτρια, 5 τοῦ Φλεβάρη, 1905, πρέπει νὰ διορθωθῇ ὁ τρίτος στίχος τοῦ τραγοῦδιου.

Κι' αὐτοῦ στοῦ γέρμα τοῦ ἡλίου, δύο ὥραις νὰ βα-

[σιλέψη.

Γράφε·

Κι' αὐτοῦ στοῦ γέρμα τοῦ ἡλίου, δύο ὥρες νὰ βα-

[σιλέψη.

Ἄλλως δὲ βγαίνει ὁ στίχος. Ἀμὲ; μήπως τὴν νοιώθουνε τὴν ΕΘΝΙΚΗ τὴν γλώσσαν; Στὰ Πάτρια;

Κάτι ἄλλα ἀνορθόγραφα — βρούσι ἀντὶς βροση κτλ. — τᾶφινω.

Ἐνας ἀξιωματικὸς μοῦ ἔλεγε μιὰ φορὰ πῶς στὸν πόλεμον, σὰ βράζει τὸ αἷμα, πᾶει ἀμέσως ἡ καθαρέβουσα τοῦ βρόντου καὶ ἀρχινοῦνε τὰ ρωμαίικα: «Ὅμπρὸς τὰ παιδιά, στοῦ κρασι, στοῦ πετσι», ἀπαράλλαχτα ὅπως τᾶκουσα καὶ τᾶβαλα κατόπι στοῦ Ταξίδι μου, σ. 227.

Στὰ Πάτρια, 5 Φλεβάρη 1905, σ. 3, στλ. 2, γράφει ὁ κ. Χατζηδάκης: «ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου μέχρι σήμερον πάντοτε οἱ Ἕλληνες λέγομεν τὸ κρέας, ἀλλὰ δι' αὐτὸ τοῦτο ὁ αἰρεσιάρχης [ἐγὼ δηλαδὴ—καὶ μαζί μου ὁ ἀξιωματικὸς] ἔγραφε τὸ κρέας.»

Ὅπως εἶπα· δὲν τὴν νοιώθει τὴν ΕΘΝΙΚΗ τὸν ἠρωισμό πιά, ἐννοεῖται (κοίτ. Ρ. κ. Μ., Β', 107. Δὲ χτυπιούμαι! Δὲ χτυπιούμαι! Λόγια τοῦ κ. Χατζηδάκη.)

Στὰ Πάτρια 29 Γενάρη, 5 καὶ 12 Φλεβάρη 1905, ἔχει τρία ἄρθρα τοῦ κ. Χατζηδάκη, καθηγητῆ στοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστήμιου. Χωρὶς ὑπογραφήν.

Γιατὶ νὰ μὴν ὑπογράψῃ;

Ἴσως γιὰ νὰ μὴ ἀδυσφημηθῇ ἡ Ἑλλάς εἰς τὸν ἔξω κόσμον; Πάτρια 12 Φλεβάρη 1905, σ. 3, στλ. 1.

Ἐμεῖς τὴν δυσφημοῦμε, μὰ ὑπογράφομε κιόλας, μὲ τῶνομά μας.

Τὸν Ὀμηρον, ἐγὼ λέω νὰ τὸν ἀφήσομε ὄξω ἀπὸ τὴν κουβέντα μας.

Πρὶν ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸν Ὀμηρον, τὸ α τῆς πληθυντικῆς αἰτιατικῆς τῶν τριτοκλίτων, ὅσο ξέρω, εἴτανε ἀπλόχρονον, λ. χ. ἀγῶνας.

Ὁ κ. Χατζηδάκης, στὰ Πάτρια, 12 τοῦ Φλεβάρη 1905, σ. 3, στλ. 1, τοιγίχει «τοὺς περιφήμους ἀγῶνας τούτους».

Θὰ πῆ πῶς ἢ δὲν τὸ προφέρει ὡ ἢ πῶς προφέρει διπλόχρονον τὸ α, ἢ πῶς διαφορά καμιά μεταξὺ περισπωμένη καὶ ὀξεῖα δὲ νοιώθει τᾶφτι του. Ποιὸ ἀπὸ τὰ τρία θέλει; Κανένας ἀρχαῖος δὲ θὰ μπορούσε νὰ κάμῃ οὔτε τὸ πρῶτον οὔτε τὸ δεύτερον οὔτε

τὸ τρίτον λάθος, ἀκόμη καὶ ἐν ὑποθέσει πῶς εἴτανε τυπογράφος.

Λοιπὸν ὁ κ. Χατζηδάκης—ἢ ὁ τυπογράφος του, ἢ τὰ Πάτρια, προτιμήσανε μιὰ λέξιν πού δὲν τοῖς συνδέει «πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, πρὸς τὴν πολιτείαν, πρὸς τὴν ἱστορίαν, ἐν γένει πρὸς τὸ παρελθὸν ἡμῶν.» Πάτρια, 29 Γενάρη 1905, σ. 3, στλ. 1.

Προδότες.

Ἐμεῖς γράφομε ὁ ἀγῶνας. Ἀφότου συμμορφώθηκεν τὰ τριτοκλίτα μὲ τὰ πρωτόκλιτα τοῦ τύπου νεανίας, παραδεχοῦμαστε πῶς συμμορφώθηκε ὡς καὶ τὸ α τῆς ὀνομαστικῆς, δηλαδὴ πῶς ἐγένε μακρόχρονον ἄφρον.

Νὰ λοιπὸν πού βγαίνουμε πρὸς πατριὸν ἀπὸ τὰ Πάτρια — δὲν κάνουμε καὶ λάθια.

«Ἐβούρκωσεν ὁ οὐρανός, ὁ ἀνεμὸς μουγκρίζει, Καὶ τὰ λαγκαδία π' ἀντηχοῦν, οἱ πιστικοὶ θαυμά- [ζουν.

Τεῖν τὸ κακὸ πού γίνεται, καὶ σκοῦζον τὰ κοράκια; Ὁ Κουτσοχρήστος πολεμᾷ μὲ τὸν Ταχίρ ἀμπάκη Πέφτον τουφέκια σὰν βροχὴ, κουμποῦρια σὰν χαλάζι, θερίζον Τούρκικα κορμιά, κονιάρικα κουφάρια, Κι' ὁ Κουτσοχρήστος σὰν αἰτὸς παντοῦ τοὺς τριγυρί- [ζειν.

Τὸ τραγοῦδι λέγεται ὁ Κουτσοχρήστος. Γενικὸς τίτλος: Ἡ ΕΘΝΙΚΗ ΜΟΥΣΑ. — Στὰ Πάτρια, 12 Φλεβάρη 1905, σ. 3, στλ. 1. κάτω ἀπὸ τὸ στερνὸ στίχον τοῦ τραγοῦδιου ἀρχίζουσι καὶ τὰ Αἰρετικά τεχνάσματα τοῦ κ. Χατζηδάκη.

Θέλουνε διόρθωμα μερικὰ στοῦ τραγοῦδι, ὅπως τὸ τυπώνουνε τὰ Πάτρια: σὰν βροχὴ, σὰν χαλάζι: γράφε σὰ βροχὴ, σὰ χαλάζι.

Παρακάτου, ὁ στίχος

Νὰ μάθουν μὲ ποῖον πολεμοῦν, μὲ ποῖον ἔχουν νὰ [κάμουν
πρέπει νὰ γραφῇ.

Νὰ μάθουν μὲ ποῖον πολεμοῦν, μὲ ποῖον ἔχουν [νὰ κάμουν.

Μῆτε μὲ τὴν ΕΘΝΙΚΗ μῆτε μὲ τὴν ἀρχαία δὲν τὰ βγάνουν πέρα.

Τοὺς ἀγῶνας.

Μῆτε προφορά. Μῆτε φωνήεντα. Μῆτε τόνοι.

Τίποτα, τίποτα τῆς ἀρχαίας.

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑΣ»

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗ

Κ Α Ι Ν

Ὁ Κώστας Λάμπουρας ἐγύρισε σπῖτι τοῦ ἐκεῖνο τὸ βράδι συγχυσμένος. Ἡ ὄψη τοῦ ἦταν κίτρινη, τὰ μάτια τοῦ ἀνήσυχτα καὶ γουρλωμένα, τὸ χεῖλι τοῦ ἀχνό· καὶ ἔτσι ἦσαν ἀσκημὴ ἢ μορφή του, καὶ ἀσυνείθιστη καὶ ἀγριεμένη. Τὸ φέσι τοῦ ἦταν στραβὰ ἀπάνω στοῦ κεφάλι τοῦ, τὸ σεγγοῦνι τοῦ ριγμένο στὸν ὦμον τοῦ, τὰ μανίκια τοῦ ποκάμισοῦ τοῦ ἀνοικτὰ καὶ λυγδιασμένα.

Μέσα στοῦ σπῖτι τοῦ ἡ γυναῖκα τοῦ ἐμαγειρεύε τὸ δεῖπνον· ἀφτὸς ἦρθε κ' ἐκάθισε παραστίας, γιατί εἶχαν ἀρχίσει τότες τὰ κρύα τοῦ χινοῦρου. Δὲν ἔ-

χαιρήσει· ἀλλὰ ἀνάσανε ἀνταριασμένος καὶ κάπου κάπου ἐκουνοῦσε τὸ κεφάλι φοβερίζοντας.

«Εὐγενιά, τί μαγειρεύεις;» τῆς εἶπε κακότροπα.

«Λάχανα» ἀποκριθῆκε κοιτάζοντας τὸν ὑποψιασμένη· «τί τρέχει πάλε;»

«Μὰς ἐχαντάκωσι!» τῆς ἀπάντησε ἀναστενάζοντας καὶ πεισματωμένος· «τὸ κοπάδι ἔδωκε τοῦ νοικοκύρη. Πῶς θὰ ζήσουμε;»

«Μὰ, Κώστα» ἐτόλμησε νὰ πῆ ἐκεῖνη γλυκὰ «ἦταν ξένο πρᾶμα· νὰ πλερώσετε δὲν εἴχετε καὶ δὲν ἤθελες· πῶς εἶχε νὰ τὸ βροσάξῃ;» κ' ἐχαμογέλασε.

«Τί λὲς καὶ σὺ» τῆς εἶπε κοιτάζοντας τὴν λοξὰ «ποῖος σοῦμαθε ἀφτὰ τὰ λόγια; τώρα δὲν πλερώνει κανένας· τί εἶχε νὰ φοβηθῇ;»

«Ὁ νόμος εἶναι νόμος· θὰ σὰς ἔβαναν στὴ φυλακὴ καὶ τὰδεροῦ σου δὲν τᾶράσει ἡ χάψη.»

«Φυλακὴ, γιὰ τέτοιους μικροδουλιᾶς» ἀπολογήθηκε περγυλῶντας «κάθε μέρα βλέπεις φυλακῶνον τὸν κόσμον! Σοῦ φαίνεται πῶς ἐξανάρθε ὁ παλιός ὁ καιρός! Πᾶνε τώρα ἀφτὰ, καθένας κάνει ὁ τι θέλει. Γιατὶ ψηφίζουμε βουλευτάδες;— Γιὰ νᾶχομε τίς εὐκολίες μας. Ποιὸς ἐζήτησε χάρη καὶ δὲν τοῦ γίνθηκε;—Κάθε μέρα ἀκούονται σκοτωμοὶ, μὰ δὲ μοῦ λὲς πόσο παιδεύονται οἱ ἄθρωποι; Μῆνες. Καὶ ὁ κύρ

ἀδερφός μου ἐσκιάχτηκε· τί θὰ μᾶς ἔκαναν; Κατάσκεση;— Ἄν ἀρίναμε πρῶτα. — Μὰ θὰ τότε διορθώσω ἐγὼ τὸν κύρ ἀδερφός μου.»

Κ' ἐτσῶπασε· καὶ ἡ ὄψη τοῦ ἀγρίψε περσότερο· τώρα ἐσυλλογιζόταν μοναχός του:— «Ὁ ἀδερφός τοῦ τὸν εἶχε ἀδικήσει ναι, ἦταν ἀδικία νὰ τοῦ πάρει τὸ κοπάδι καὶ νὰ τὸ παραδώσει τώρα τὸ χειμῶνα πού δὲν εἶχαν ἄλλη πόρεψη. Μὰ τί τὸν ἐμελλε τὸν ἀδερφός του· ἦταν ἀνύπαντρος, ἄτεκνος, ἀνέγνωστος, ποῖον εἶχε νὰ θρέψῃ;— Τὸ κουφάρι τοῦ μονάχα· ὅταν ἡ φτώχεια τοῦς ἐκύριε, ἐκεῖνος θὰ μπορούσε νὰ φύγει καὶ νὰ τὸν ἀφήσει στὰ κρύα νὰ τυπιέται μὲ τὴν πείνα, μὲ τὴ ζόρκια· ὅπου καὶ ἂν ἐπήγαινε θὰ ζοῦσε, γιατί δὲν ἐβαριόταν τὴ δουλιᾶ. Μὰ τότες τί θᾶκανε ὁ ἴδιος; πῶς θᾶζουσε τὸν ἑαυτό του καὶ τὴ φημιλιά;— Ἦταν πάντα τοῦ ἀδούλης· οἱ ἐλλῆς λέδι δὲν ἔδιναν ἐκεῖνα τὰ χρόνια· μοναχὰ τὸ κοπάδι θὰ τοῦς κυβερνοῦσε ὅλον τὸ χρόνο, καὶ ὁ ἀδερφός τοῦ ἀπὸ κουταμάρα ἢ ἀπὸ κακοςύνῃ ἐπήγαινε νὰ τὸ παραδώσει τοῦ νοικοκύρη.» Ἀχ, εἶχε κάμει ἀληθινὰ σὰν ὄχτρος!

Ἡ Εὐγενιά ἀνακάτωνε τὰ λάχανα στοῦ τσουκάλι, τὰ δοκίμασε, ἐσηκώθηκε κ' ἔφερε ψωμί ἀπὸ μιὰν κρεμασμένη κἀνιστρα καὶ κοιτάζοντας τὸν ἀντρα

Μιά πλαστογραφία.
Τώρα πάθει και τούτη με τάνορθόγραφα.
Ένα λάθος ή καθαρρεύουσα όλη, από τὸ Α στὸ Ω.

Κ' ένα δυό κωμικά.
«Ὡς και αὐτὸ τὸ ὄνομα φιλλέλην ἀποτροπιάζον-
ται, ἀντ' αὐτοῦ δὲ προτείνουσι ἄλλο τὸ Ρωμφοφίλος!»
Πάτρια, 29 Γενάρη, 1905, σ. 3, στλ. 2.

Ποῦ ἔγινε ἀφτό; Ἔχγινε στὰ *Πάτρια*.
«ὕβριζον... πάντα ἀντιφρονούντα πρὸς αὐτοὺς Ἑλ-
ληνα (ὡς και αὐτὸν τὸν δημοφιλέστατον και ἀκα-
κώτατον τῶν ἀνθρώπων κ. Σουρῆ)».

Νὰ λοιπὸν κι ὁ «Ρωμφοφίλος». Εἶναι ὁ κ. Χα-
τζηδάκης, ποῦ ἔπρεπε νὰ πάρη τὸ μέρος τοῦ Σουρῆ.

Πάτρια, 5 Φλεβάρη 1905, σ. 3, στλ. 2.
Ὅσα βάζει ὁ κ. Χατζηδάκης κομματιασμένα,
παρμένα δῶθε κείθε ἢ κι ἀνύπαρχτα, γιὰ νὰ δείξη
τάχα τί γλώσσα γράφουμε, *τεχνάσματα*.

Ἄμα βρίσκειται σὲ ἀνάγκη νάναφέρη, ἐλάκρη
φράση δική μας, τὴ μεταφράζει στὴν καθαρεύουσα.
Νὰ τὴν ἀντίγραφε ὅπως τὴ γράφουμε, θὰ βλέπανε
ὡς και τὰ *Πάτρια* ποῖα εἶναι ἡ γλώσσα μας.

Και δὲν τολμά.

Τῆλλο τὸ κωμικό.
«... ἔδρυσαν και συντηροῦν ἰδικόν των φύλλον, τὸ
ἔποϊον στέλλουν δωρεάν εἰς τὸ ἐξωτερικόν πρὸς πολ-
λοὺς Ἑλληνας και ξένους» *Πάτρια*, 29 Γενάρη
1905, σ. 3, στλ. 2.

Κοίτ. *Πάτρια*, πλάγι πλάγι στὸν τίτλο, δεξιά,
σ. 1. «Ἐκτυποῦνται, εἰς 20,000 ἀντιτύπων και δια-
νέμονται ΔΩΡΕΑΝ».

«Πάντες οἱ ἐφημεριδοπῶλαι [δηλαδὴ οἱ μάγκες]
βρῶσιν ἐν ταῖς ὁδοῖς; [δηλαδὴ φωνάζουσι στοὺς δρό-
μους] ἢ Ἐφημερίς [βλέπετε πῶς τὸ φέρνει; σὰ νὰ
εἶτανε ὁ λόγος γιὰ τὴν Ἐφημερίς, ὄχι γιὰ φημε-
ρίδα ἢ Ἐφημερίς, ἄλλη δὲν ὑπάρχει βέβαια ἢ Ἐ-
φημερίς τὴ λέει ἡ μάγκα, μάλιστα και τὴν Ἐφη-
μερίς ἀφτό ἴσια ἴσια τὸ κακό], ἢ ἀίρεσις θέλει ἢ
φημερίς» *Πάτρια*, 5 Φλεβάρη 1905.

Μπά; Περιττοσύλλαβο ἢ ἀίρεση τὸ θέλει; Νό-
στιμο.

Ἡ καμώνεται, και τότες εἶναι κακὴ πίστη.
Ἡ δὲν ξέρει, και τότες εἶναι κριμα.

... βρῶση, μάζωμα, καπιτανάτα, φένουσι, σου-
βλιμένα, κρασι, χέρι, κερνάει, τέσσαρους, ζώρη,
ἀντρειά, ξεθλυκωθῆκαν, τὰ κουμπιά, τσαπράζια,
φεγγάρι, ξέρουν, τὴν ἐξετάζουν, μὴ θυμάνεστε, μάν-
να, καλόγρια, πάω. *Πάτρια*, 29 Γενάρη 1905, σ. 2,
στλ. 2—σ. 3, στλ. 1 ΕΘΝΙΚΗ ΜΟΥΣΑ.

... ἐμαλλώνανε, ὄχ τὸ πουργὸ, γέμμα, δυὸ ὄρες,
βασιλέψη, ἐπάψαμε, σκυλιά, λεβέντης, τουφέμι, φουάση.
Πάτρια, 5 Φλεβάρη, 1905, σ. 2, στλ. 2. ΕΘΝΙΚΗ
ΜΟΥΣΑ.

... ἐβούρνωσεν, μουγκρίζει, λαγκάδι, σκούζουσι,
κοράκια, ἀμπάξη, τουφέκια, κουρπούμα, χαλάξι,
κορμιά, κονιάρικα, κουφάρια, αἰτός, λιοντάρι, σπαθί,
χέρι, πρόβατο, σκυλοκορμιά, ἀφυγκάτε, νὰ μὴ νυ-
χιώση ὁ οὐρανός, γλυτωμὸ, φέβγουν τρομασμένοι.
τὰ *Πάτρια*, 12 τοῦ Φλεβάρη 1905, σ. 3, στλ. 1
ΕΘΝΙΚΗ ΜΟΥΣΑ.

Ἄπ' ὅσους τύπους, ἀπ' ὅσες λέξεις βλέπουμε
στὴν ΕΘΝΙΚΗ ΜΟΥΣΑ, κανέναν και καμιὰ δὲ βλέ-
πουμε μῆτε στὰ *Πάτρια* μῆτε στὸν κ. Χατζηδάκη.
Λοιπὸν ἰθνηκοὶ δὲν εἶναι.

Ἄφτὰ δὲν τὰ λέμε γιὰ τὰ *Πάτρια* οὔτε και γιὰ
τὸν κ. Χατζηδάκη.

Τὰ λέμε γιὰ κάθε φρόνιμο ἄνθρωπο, ἔλληνα ἢ φι-
λέλληνα.

Νὰ καταλάβουσι τρανά.

Καταστρέφουμε τὴν Ἑλλάδα, τὴ γλώσσα της,
τὴ θρησκεία, τὴν πολιτεία, τὴν ἱστορία, μὲ μιὰ λέξη
ὄλο τὸ παρελθὸ μας. *Πάτρια*, 29 Γενάρη 5 και 12
Φλεβάρη 1905, ἄρθρα Χατζηδάκη γιὰ τίς τρεῖς ἀρ-
χὲς και τὰ ἀίρεινὰ *τεχνάσματα*.

Τέτοιον κακό κάνουνε οἱ ἑκατὸν πενήντα δημοτι-
κισταδες στὴν Ἑλλάδα.

Ἡ γλώσσα ἢ δημοτικὴ εἶναι ἢ ἰθνηκὴ γλώσσα.
Εἶναι ἢ γνήσια κόρη τῆς ἀρχαίας, ἢ μόνη γνήσια. Ἡ
ἄλλη, μούμια.

Ἄδύνατο ν' ἀποδείξη κανεὶς, ἔμα εἶναι γλωσ-
σολόγος, πῶς ἢ δημοτικὴ μας δὲν εἶναι ἴδια ἢ ἀρ-
χαιά.

Λοιπὸν ἄλλη καμιὰ γλώσσα δὲν ὑπάρχει ποῦ
πιὸ σφιχτὰ νὰ μᾶς συνεδένη μὲ τὸ παρελθὸ, μὲ ὄλη
τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ κ. Χατζηδάκης (*Πάτρια*, 29 Γενάρη 1905,
σ. 3, στλ. 2. 12. Φλεβάρη 1905, σελ. 3, στλ. 2)
δὲ θέλει νὰ λέμε τὰ κακά ποῦ γίνονται στὴν Ἑλ-
λάδα.

Τότες γιὰ τί λέει τὰ κακά ποῦ ἐμεῖς τῆς κάνουμε;
Γιὰ τί ζήτησε στὴν Ἀκαδημία τοῦ Βερολίνου,
ποῦ δὲν τὸ δέχτηκε, νὰ δημοσιεύη ἀπάντησή του
στὸν Κρουμπάχερ;

Ἄν εἶναι λογικός, ἄλλο δὲν μπορεῖ νὰ γυρίθῃ
παρὰ νὰ διαβάξεται μόνον στὰ *Πάτρια*, και μάλιστα
χωρὶς ὑπογραφή.

Πρέπει κανεὶς νὰ δῆ πῶς μιλοῦνε στὴν Ἑβρώπη
γιὰ μᾶς, πῶς μιλοῦνε τὰ *Πάτρια*, πῶς μιλά ὁ Χατ-
ζηδάκης — και ποῖος τιμᾶ τὴν Ἑλλάδα.

Ἐνα πολὺ φρόνιμο σύστημα, και μιὰ καλὴ συ-
βουλή.

Δὲ θέλεις νὰ μιλοῦμε γιὰ τοὺς φόνους ποῦ γίνου-
νται στὴν Ἑλλάδα;

Μὴ φονέθης.

Δὲ θέλεις νὰ μιλοῦμε γιὰ τίς βορσιές ἐνὸς Χατ-
ζηδάκη;

Μὴ βρίζης.

Δὲ θέλεις νὰ μιλοῦμε γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα;

Βάλε γνώση.

«Ἀληθῶς τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ ἢ πρὸς τὴν ἀλή-
θειαν ἀσίθεια εἶναι μοναδική.» *Πάτρια*, 12 Φλεβάρη,
1905, σ. 4, στλ. 1.

«... ὅταν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τῆς γλώσσης ἡμῶν
ἐν Παρισίοις ψευδῆ τοιαῦτα λέγωνται.» *Πάτρια*, 12
Φλεβάρη, 1905, σ. 3, στλ. 2.

«... τοῦτο εἶναι, προφανῶς, τὸ μεγαλύτερον ψευ-
δος, τὸ ὅποιον ποτὲ εἶδεν ὁ κόσμος» *Πάτρια*, 5 Φλε-
βάρη 1905, σ. 3, στλ. 2.

«... τοῦτο εἶναι πάλιν ἄλλο θρασύτατον ψεῦδος.»
Πάτρια, ἰ. ἀρ., ἰ. σ., ἰ. στλ.

«... ἐπιτυγχάνουν ὅμως ἄλλο τι ὀλέθριον» *Πάτρια*,
12 Φλεβάρη, 1905, σ. 3, στλ. 1.

Κάνουμε «Ἀκριβῶς ὅπως ἔκαναν πρὸ ἐτῶν τινῶν
ἐν τῇ Κρητικῇ Βουλῇ οἱ Μωαμεθανοὶ βουλευταί, οἱ

της στὰ μάτια εἶπε παραγμένη: — «Τὸ φαί εἶναι
ἔτοιμο».

«Δὲν πεινάω» ἀποκρίθηκε ἀγροικὰ κ' ἐξακο-
λούθησε τοὺς πικροὺς στοχασμοὺς του:

«Μούφυγε χωρὶς νὰ ὑποψιάζω· ναι, μοῦ τόχε
πεῖ λίγες μέρες ὀπίσω, ἀλλὰ τὸν ἀφίνα νὰ λέει· δὲν
πίστευα νὰ τολμοῦσε. Ἄ, ἀν τῆξερα, δὲ θὰ τὸν
ἀφίνα μὲ κανέναν τρόπο· καλλίτερα ἦθα σκοτωθού-
με, καλλίτερα τὸν ἐσφαζαί! Μὰ, μ' ἐγέλασε. Κ' ἐ-
φανταζόμουν πῶς μ' ἐλογάριαζε, πῶς ἦταν ὑπο-
ταγμένος στὴ θέλησή μου, πῶς τᾶρσε νὰ δουλεύει
γιὰ τὸ σπιτί μας, γιὰ τὴ φαμιλιά! Μούφαλλε κάθε
μέρα πῶς παντρεῖα δὲν ἦθελε, κι' ὁ κόσμος ἔλεγε
ὄλος πῶς μ' ἀγάπουνε· τώρα μὲ μίας ἀσκῶσε κε-
φάλι, ἔκαμε ὅ,τι τοῦ κατέθηκε στὸ μυαλό, ὅ,τι δὲν
ἦθελα. Καὶ δὲν ἐπρόβλεψε τὴ στενοχώρια ποῦ μᾶς
προσμένει, μαλοποῦ τῆξερε πῶς θὰ ὑποφέρουμε, πῶς
ἐγὼ κ' ἡ φαμιλιά μου θὰ ὑποφέρει· γιὰ τί ἀφτό; βρι-
σκεῖ και ζεῖ, ὅθε κι' ἀν πάει. Χαλάλι του ὁμοῦ·
μούφυγε, μούφυγε· περὶτιὰ νὰ λέω, περὶτιὰ νὰ συλ-
λογοῦμαι· τὸ κοπάδι μου δὲ ξανάρχεται, ὄχι· τὴν
τύχη μᾶς τὴν ξέρω θὰ φοφήσουμι τὸ χειμῶνα τῆς
πεινας. Τὸ χειμῶνα;—ἀπὸ αὔριο ψωμί δὲν εἶναι.—
Μὰ πάντα του ἦταν ὄχερός. Πότε μ' ἐμπόδιζε νὰ
πάρω τὴν Εὐγενιά—και τὴν ἐπῆρα στὸ πείσμα

του — πότε μ' ἐπαρμόνευε μὴν κλέψω τᾶλλονοῦ
τὸ πρᾶμα, μ' ἐφύλαε μὴν ἀδικήσω, μὴν κάμω ἀ-
μαρτίες· πάντα μπόδιο, πάντα κακὸς γιὰ μένα.
Γι' ἀφτό δὲν εἶχαμε ὀρνικό. Ἐγὼ, παναπει, τὸν
ἔβριζα κάθε μέρα. Τώρα μούκαμε κι' ἀφτό· αὔριο
πούρχεται βλέπει! Ναι, αὔριο τοῦ δείχνω. Μὰ δὲ
θάρρει, φυσικὰ θὰ μὲ σκιαζέται· θὰ τὰ σκαπέτησε
στὴν ξενιτειά· και καλλίτερό του γιὰ τί θὰ μ' ἔ-
κανε νὰ γένω...»

Τὰ μάτια του ἀνοιξαν, ἀναταράχτηκε κι' ἀνα-
τρίχασε.

«Πᾶμε νὰ κοιμηθῶμε» τοῦπε ἡ γυναίκα του
κμὴ χολεύεσαι τόσο· εἶναι κριμα, Κώστα.»

Τὴν ἐκοίταξε στατικὸς, σὰ νὰ ξυπνοῦσε ἀπὸ
ὄνειροπλάκωμα. «Πλάγιατε κ' ἔρχομαι» τῆς εἶπε
ἀσυλλόγιστα. Ἄφτὴ δὲν ἐκουνήθηκε.

«Κᾶη!» τοῦπε μιὰ φωνὴ μέσα του «τὸν ἀδερφό
σου θὰ σκοτώσει; Ἄς εἶναι κι' ὄλας ἡ αἰτία τοῦ
χαμοῦ, εἶναι ἀδερφός, ἔζησε μαζῆ σου, ἐβγήκετε
ἀπὸ τὴν ἴδια κοιλιὰ, ἐφάγετε τὸ ἴδιο γάλα, ἔχετε
τὸ ἴδιο αἷμα, τρώτε τὸ ἴδιο ψωμί, ἀντάμα ἀφόντις
εἶστε στὸν κόσμον». Καὶ ἀφτός ἀποκρίθηκε στὴ
φωνὴ μὲ τὸ νοῦ του: — «Μὰ πρέπει νὰ τιμωρήσω,
νὰ χαρτάσω, νὰ γδικηθῶ· τοῦ πρέπει· μ' ἐφτάχουσε,
μ' ἐχαντάκισε, μ' ἀφάνια». Κ' ἡ φωνὴ, πρῶτα

ἀπὸ τὰ βαθύτατα σπλάχνα του, τοῦ εἶπε ὀπίσω:—
«Κᾶη, δὲ σκιαζέσαι; Πῶς τέτοιες σκέψεις γεννιῶν-
ται στὴν καρδιά σου; Νὰ χύσεις τὸ ἴδιο σου τὸ
αἷμα, νὰ γένεις ἄτιμος φωνητᾶς;»

— «Τοῦ πρέπει» ἐσυλλογίστηκε «ἦταν κακὸς
μὲ μένα, θάμαι χειρότερος. Θηρίο, τίγρης, ἀνημέ-
ρεφτος· τοῦ πρέπει γιὰ τί μ' ἔχασε τώρα τελειωτι-
κῶς. Ὁ καρτινέβελός του ἄς τονὲ γλυτώσει, ἀν
μπορεῖ· θὰ ἴδοῦμε. Καὶ ἡ φωνὴ τοῦπε· «Δὲ σκια-
ζέσαι τὸ Θεό; δὲ σκιαζέσαι τὴ φύρκα;» — «Φοῦρ-
κα» ἐσυλλογίστηκε περὶ γελῶντας «φούρκα, τώρα;
γιὰ τί εἶναι οἱ βουλεφτάδες; τὸ κόμμα θὰ νεργήσει
και γιὰ μένα, τὸ κόμμα εἶναι πντοδύναμο. Ποιὸ
δικαστήριο θὰ μὲ δικάσει; κι' ἀν μὲ καταδικάσει,
τὸ κόμμα θὰ ξεκρεμάσει. Ἄλλοι σ' ὅποιον ἐχά-
θηκε. Εἶμαι χαμένος ἐγὼ, ἄς χαθεῖ κι' ἀφτός, ἄς
χαθεῖ κι' ἄς μὲ χαλάσουν στὸ ὕστερο, μεγάλο κακό
δὲ θὰ μὲ κάμουν. Μπορεῖ και νὰ μὴ μὲ πιάσουν».

Κ' εἶπε τῆς γυναίκος του: — «Θὰ σκοτώσω».

Ἄφτὴ ἐσάστισε, ἀνασηκώθηκε, τὸν ἐκοίταξε
θαμπωμένη, κ' ἐκατέβασε ἀμείως τὸ βλέμμα, βλέ-
ποντας στὸ πρόσωπό του ζωγραφισμένη τὴν ἀσπλα-
χνην ἀπόφαση.

«Τὴ σοῦκαμε» τοῦπε «ὁ καλὸς σου ἀδερφός;»
«Καλός; γιὰ τί καλός;» ἀποκρίθηκε κ' ἐσηκώ-

ΤΟ ΕΡΗΜΟΚΑΣΤΡΟ

οποιοι απήτουν, ίνα μεταφράζεται εις την Τουρκικην γλώσσαν πάσα πρότασις των Χριστιανών βουλευτών» Πάτρια, 5 Φλεβάρη 1905, σ. 2. στλ. 1.

«Ἐπειτα ὅπως οἱ ἐξισλαμισθέντες ἀρνοῦνται ἔχ' ἴσως μόνον τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων των ἀλλὰ καὶ τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους, καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὴν πατρίδα καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ πᾶν ὅ,τι συνδέει αὐτοὺς πρὸς τὸ παρελθὸν αὐτῶν καὶ οὕτως εἰσέρχονται εἰς ἄλλον βίον, οὕτω καὶ οἱ χυδαιομανεῖς» Πάτρια, 29 τοῦ Γενάρη 1905, σ. 3. στλ. 2.

* * *

Ἄτιμα λόγια, ποῦ μόνον ἄτιμος ἄθρωπος τὰ γράφει.

* * *

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΣΤΟΥ ΠΕΡΒΟΛΙΟΥ ΤΗΣ ΚΟΥΜΠΗΘΡΑ

Ἦρθεν ἡ Ἄνοιξη καὶ βλόγησε τὰ μῦρα
κι' ἀνθολιμάνι γίνηκε τὸ περιβόλι
καὶ τὰ πουλιά βαφτίζονται μέσ' στὴν πλημμύρι
κι' οἱ πεταλοῦδες, ποῦ γεννάει τὸ δροσοβόλι.

Καὶ πλένε μέσ' σ' ἀνθόνερα σὰν τρεχαντήρια
καὶ τοὺς γελᾶει ἡ βλάστηση πλατειὸ ἕνα γέλιο
καὶ γίνονται τὰ φύτρα θυμιατήρια
κι' ἡ Πλάση γύρω γίνεται Βαγγέλιο!

ΡΩΜΟΣ ΦΙΛΥΡΑΣ

Φωφώ: Φίλησα τὴ φωτογραφία σου ἐχτές γιατί πολὺ σοῦ μοιοῦσε.

Νίκος: Σὲ φίλησε κ' ἐκεῖνη;

Φωφώ: Ὁχι.

Νίκος: Τότες δὲ μοῦ μοιοῦσε πολὺ.

Ἡ Μαμμά: Ἐπαιξες τὸ κομμάτι ποῦ χεις νὰ μάθης

Ἡ Μυριάννα: Ναι, μαμμά.

Ἡ Μαμμά: Ἐξήγητες τὸ μάθημά σου ἀπὸ τὸν Ὀμηρο;

Ἡ Μυριάννα: Ναι, μαμμά.

Ἡ Μαμμά: Ἐμαθεῖς τὰ πέντε προβλήματα σου ἀπ' τὸν Εὐκλείδη;

Ἡ Μυριάννα: Ναι, μαμμά.

Ἡ Μαμμά: Καὶ τῆς γεωμετρίας τὰ σχήματα τὰ ἴσκαμες;

Ἡ Μυριάννα: Ναι, μαμμά.

Ἡ Μαμμά: Τότες τήγαινε νὰ ξεσκόνισης τὴ σάλα

Ἐπαιρναν τὸ μονοπάτι τὸ λιθόστρωτο, ποῦ περνοῦσε ἀνάμεσα ἀπὸ γκρεμισμένα περιβόλια ἢ σπίτια τούρκικα, κ' ἔφερνε στὴ ρίζα τῆς ὀρθοχτισμένης σκάλας μὲ τὰ σκαλοπάτια τῆς τ' ἀμέτρητα. Κι' ἀφοῦ συρτά, μὲ κόπο καὶ μὲ τρόμο, τὴν ἀνέβαιναν, τέλος βρισκόνταν στ' ἀπάνου ζουνάρι τοῦ κάστρου. Ὑστερα κινούσαν, ἀκολουθώντας τὴν ἀκρὴν ἀκρὴ τοῦ τοίχου μὲ τὴν ἀτέλειωτη δοντοσειρὰ τῆς πολεμῆστρες του, καὶ τραβοῦσαν στὴ Μεγάλῃ Τάπια νάβγουν. Κι' αὐτοῦ σὰν ἀραζαν μὲ φωνές καὶ γέλοια τὰ τρελὰ παιδιὰ καὶ κοριτσόπουλα, χύνονταν μέσα τρέχοντας στὸ μεγάλο πλάτωμα τῆς τάπιας. Αὐτὸ τόκαναν συχνὰ τ' ἀπόγιομα, πολλὲς φορές ὅμως καὶ μεσημέρι τὰ θεότρελα δὲ μπόδίζονταν νὰ πηγαίνουν. Μάλιστα καμμιὰ γιορτὴ ἀνέβαιναν κι' ἄλλα κορίτσα μεγαλύτερα κι' ὄχι λίγες γυναῖκες νεῖες κι' ἀθάρατες κ' ἔστηναν χορὸ μέγαλον ἐκεῖ πάνω. Κι' ὁ γλυκὸς ἀχὸς τῶν τραγουδιῶν κ' οἱ ξέφαντες φωνές καὶ τὰ σκαστὰ καὶ μεθυσμένα γέλοια ἐδιώχναν γύρωθεν τὴ νεκρικὴ σιωπὴ καὶ τάραζαν τὴν ἐρημίαν τοῦ τόπου. Γύριζε ὁ κύκλος τοῦ χοροῦ γοργός, ἀνάλαφρος, καὶ τὰ μαλλιά τ' ἀπολυτὰ καὶ τὰ πλατιά μαντήλια, ποῦ ἔπαιζαν μὲ τὸν ἀνεμο, μιὰ φαίνονταν καὶ μιὰ κρύβονταν πίσω ἀπ' τὰ μπεντένια. Θάλεγε κανένας πῶς νεράιδες εἶχαν πιάσει τὸ χορὸ ψηλὰ στὴν Τάπια, ἀν τύχαινε ἀπ' τὴ χώρα ν' ἀγναντέψη, ἢ ἄλλο τίποτα παράξενο, ἀν δὲν κάτεχε τ' ἀληθινὸ, θάβανε μὲ τὸ νοῦ του.

Ὅμως τῆς ἄλλης μέρες, τῆς καθημερινῆς, ποῦ ἔμεναν μοναχὰ τους, εἶχαν τὰ παιδιὰ ἐλεύθερο τὸν τόπο καὶ τὸν καιρὸ νὰ κἀνουν ὅλα τὰ παράβολα κι' ἀγρια τους παιγνίδια. Μέσα στῆς Τάπιας τὸ στρογγυλὸ κι' ὀμορφο ἀπλωμα, ποῦ ἔμοιαζε σὰ μεγάλο ἄλωνι καὶ χωροῦσε στὴ σφεντόνα του σαράντα ἄλογα ζευγαρωμένα ν' ἄλωνίσουν, ἄλωνίζαν κ' ἐκεῖνα ἐλεύθερα, χωρὶς ἀφέντη ἀλωνιστὴ, χωρὶς στιγερόξυλο καὶ σταχοκάπι. Κ' ἦταν ἄλωνι ἀντάμα καὶ χοροστάσι τους ἀκριβό, ὅμως καὶ λιμέρι ἀπάτητο κι' ὀλόψηλο παλάτι στὴ φαντασίαν τους ἡ Μεγάλῃ Τάπια.

Ἄμα τόσκαζαν ἀπ' τὸ σκολεῖο, ποῦ πήγαιναν

μαζὶ παιδιὰ κορίτσα, ἢ ἄμα ξεκλέβονταν κρυφὰ καὶ τῆστρηθάν πρὶν τ' ἀπολύση ὁ δάσκαλος, ἐκεῖ, στὴν τάπια πάντα, ἔρχονταν νὰ κρυφοῦν καὶ νὰ ξεσκόνουν. Καὶ κάθε ὥρα, σὰν εὐρισκαν ἀφορμὴ, εἶτε ἀξαφνα σὰν τοὺς κατέβαινε στὸ κεφάλι, ἀραζαν ἀπ' τὰ σπίτια τους κανένα κομμάτι ψωμί κ' ἔτρεχαν μὲ βοῆ κι' ἀντάρα κατ' ἀπάνου. Καὶ δὲν τὰ κρατοῦσαν οἱ φωνές ποῦ ἔβαναν οἱ μαννάδες τους ἀπὸ κοντὰ τους, οὔτε τὸ κάμα τὸ μεσημεριανό, οὔτε καὶ τὰ ἰσκιώματα τὰ βραδινὰ τὰ φόβιζαν ποτέ τους. Χύνονταν μέσα μὲ μιὰ ὀρμή, ποῦ νόμιζες πῶς ἔκαναν ἔφοδο νὰ πάρουν τὴν Τάπια. Κ' εὐτὺς στὸ πρῶτο πάτημα καὶ στὴν πρώτη ματιὰ τους, ὄλα δικά τους τάκαναν, χωρὶς πόλεμο καὶ χωρὶς χαλασμό, τὰ πκληκάρια. Δικά τους τὰ μεγάλα κανόνια καὶ τὰ φοβερά, ποῦ τραβηγμένα ἀπὸ τῆς πολεμοθύρες κοίτονταν στῶνα τους πλευρὸ σὰν πληγωμένα ἀγιάτρευτα, καὶ τᾶδερναν οἱ καιροὶ καὶ τᾶτρωγε ἡ σκουριὰ κ' ἡ μούχλα, καθὼς ἦταν ξαπλωμένα δικά τους κ' οἱ μεγάλες σιδερένιες σφαῖρες, ποῦ κι' ἄδειες δὲ μπορούσαν τὰ παιδιὰ μήτε νὰ τῆς σείσουν δικά τους τὰ μπεντένια, ποῦ ἔμεναν ὀρθὰ ὄλα, ἐν καὶ λυωμένα ἀπὸ τὰ χρόνια καὶ τοὺς πολέμους, κ' ἦταν περῆφανα καὶ φοβερά μὲ τῆς στρογγυλῆς τους κανονότρupes καὶ τῆς μακρουλῆς τους τουφεκῆθρες, κ' ἔμοιαζε βασιλικὴ κορώνη ὁ γῦρος τους σὲ περῆφανο κεφάλι, ἀπὸ μακρὰ δικά τους κ' οἱ καλόχτιστες σκοπιές, κ' ἡ τάπια ὄλη, ἡ ξακουσμένη Τερρίμπιλη τῆς Βενετίας κ' ἡ Γιουρούς Τάπια τῶν Τούρκων, ὄλη δικά τους ἦταν!

Σκορποῦσαν τότε ἐδῶ κ' ἐκεῖ κι' ἄλλα ἔπιαναν τῆς σκοπιῆς καὶ κάθονταν νὰ παίξουν τὰ μαντέματα ἢ νὰ ποῦνε παραμῦθια, ἄλλα τ' ἀπόσκιο, ἀπομεσήμερα, τῶν μπεντενιῶν, καὶ κρεμώντας τὰ πόδια ὄξω ἀπὸ τὴν τάπια ἀγναντεύαν τῆς θάλασσας καὶ τῶν βουνῶν περίγυρα τῆς ὀμορφίης· ἄλλα τρύπωναν στῆς πολεμῆστρες, καὶ τὰ μικρότερα ἔμπαιναν στῶν κανονιῶν τὰ στόματα, κ' ἐκεῖ κρυμμένα τραγουδοῦσαν ἢ γελούσαν, ἢ ἔτρωγαν τὸ ψωμὶ μὲ τὰ σταφύλια ἢ τ' ἀγουρσοῦκα, ποῦ ἔκλεβαν, πρὶν ἀνέβουν, ἀπ' τὸν κῆπο τῆς θεῖας Σόφως· ἄλλα

θηκε ἀγριεμένος «γιατί μ' ἐλιμοχτόνησε; πῶς; ποῦ παίρνεις τὸ μέρος, παληογύναικο; θὰ σκοτώσω!»

«Τὶ μεγάλο κακό, Θεέ μου» εἶπε κλαίοντας «θὰ σὲ φουρκίσουν, Κἀν!»

Ὁ Κώστας Λάμπουρας ἐκοίταζε ὀλόγορά του ἀνταριασμένος. Εἶχε ἀκούσει ἀπὸ τὸ στόμα τῆς γυναίκος του ἐκεῖνην τὴν ἴδια φωνὴν ποῦ τοῦ μιλοῦσε ἀπὸ τὰ βαθύτατα σπλάχνα του, πῶς εἶξερε τώρα καὶ κείνη τῆς ψυχῆς του τὸ σάλαγο, τοὺς κρουφούς λογισμούς του; — Καὶ ξάφνωσ ἡ ἀνυπόταχτη φαντασίαν του τὸν ἔκαμε νὰ ἴδῃ μιάν τρομερὴν εἰκόνα: — Εἶχε κάμει τὸ φόνον κ' ἔπερνούσε ἀπὸ τὴ μέση τοῦ χωριοῦ του μὲ τὸ ματωμένο μαχαίρι στὸ χέρι, φεύγοντας τρεχατὰ, καὶ ὁ κόσμος ὄλος τὸν ἐκοίταζε περίτρεμος κ' ἔστρεφε ἄλλοῦ τὸ πρόσωπο, προφέροντας μὲ καταφρόνια τὸ καταραμένο τῆνομα τοῦ πρωτότοκου γιοῦ τοῦ πρωτόπλαστου: — «Ὁ Κἀνης, ὁ Κἀνης!» Ἀπὸ τὰ τᾶρα ἀρχίζε νὰ τὸν κράζει ἔτσι ἡ γυναῖκα του. Μὰ ὁ κόσμος δὲν εἶξερε τί τοῦχε κάμει ὁ κακὸς ἀδερφός· δὲν ἐγνώριζε τὴν ἀδικίαν· εἶδενε μοναχὰ τὸ φόνον κ' ἔκατηγοροῦσε. Κι' ὁ Κώστας ἤθελε νὰ ἀποκριθεῖ: — Ὁ ἀδερφός μου ἀγόρασε τὸ θάνατόν του· ἀπόγραψε τὴν καταδικῆν του. Ἄς ἦταν κι' ἄλλοι στὴ θέση μου, τὸ ἴδιο θὰ σκότωναν καὶ κείνοι, μαγὰρι καὶ τὸν πατέρα τους,

ἀν ἦταν τέτοιος ἀδικητής! Ποῖός μ' ὑποχρέωσε νὰ γένω Κἀνης; Ὁ ἴδιος ὁ ἀδερφός μου· ναὶ Κἀνης, ἀλλὰ ἐγδικητής, ἀλλὰ τιμωρητής, ἀλλὰ ὑπερασπιστής τοῦ δίκου. Ὁχι, δὲ θέλω ἔπαινο μὰ κοίταξε, κόσμε· κατάλαβε τὴν πράξιν μου. Μὲ φτονας, κόσμε, γὰρ τὸ τὸλμημά μου καὶ σκιαζέσαι· ναὶ, μὲ σκιαζέσαι καὶ μὲ τὸ φόβον θὰ σ' ἐξουσιάζω!»

Καὶ τᾶρα τὸ βράσμα τοῦ αἵματός του ἔπεφτε. «Καλλίτερα ἦτουν» ἐσυλλογιότου «κανεῖς νὰ μὴν τὸ μάθει καὶ δὲ θὰ τὸ μάθει· θὰ σκοτώσω κρυφὰ, στὸ σκοτάδι, στὸ μυστήριον, τὴ νύχταν. Δὲ μπορῶ νὰ μὴ σκοτώσω».

«Νὰ κοιμηθοῦμε» εἶπε τῆς γυναίκος του ἡσυχασμένος· «στράσε».

«Σὲ σκιαζόμε» τοῦ ἀποκρίθηκε τρέμοντας.

«Γιατί; Κακό δὲ θὰ σοῦ κάμω· πάμε».

Δίσταχνόντου μὲσα τοῦ εὐχαρίστησιν· ἡ καρδιά του εἶχε πάρει τὴν ἀπόφαση κ' εἶχε σκληρύνει· ὁ νοῦς του εἶχε συνειθίσει στὸν ἀπάνθρωπον συλλογισμό· ἐκαταλάβαινε ὁ ἴδιος πῶς ἐχόρταινε σκοτόνοντας, μιὰ δίσφα, μιὰ ζήτην τῆς ὑπαρξῆς του, ποῦ μοναχὰ τὸ αἷμα ἔμπορούσε νὰ τὴν θεραπεύει· τοῦ εἶταν γλυκεῖα ἡ παραδειγματικὴ ἐγδικησὴ ποῦ μελετοῦσε, ἡ πληρωμὴ τῆς ἀδικίας.

Καὶ γιομάτος μῆδος, ποῦ τὸ συντρέφαζε μία

καινούρια ἀναστάτωση τοῦ αἵματός του, καὶ μιὰ κόκκινη θωριὰ μπρὸς στὰ μάτια του, ἐπλάγιασε σιμά στὴ γυναῖκα του, ποῦ ἔμαζευότου ὄσο ἔμπροσθον στὴν ἀκρὴν τῆς, κ' ἀποκοιμήθηκε ὑπνον ἀνήσυχο, γιομάτον φοβερὸς κ' αἰματερὸς φαντασιῶν, μακηλιὰ, ξεκοιλιάσματα, μάχες, ντουφέκια, μαχαίρια, καὶ συχνὰ ἔβγαίνε βόγγος ἀπὸ τὰ στήθια του καὶ ἀντανταζότου φοβισμένος.

Μὰ ἡ ἴδια ὡς τόσο ὄρμαζε στὴν τραχειάν καρδιά του.

Τὴν ἄλλη μέρα, τὰπόγιομα, ἦρθε μὲ τὸ καθεῖ (τὸ Λευκοράκι μακρὰ δὲν ἦτον ἀπὸ τὴ θάλασσα) ὁ Νικόλας Λάμπουρας. Στὴ χώρα εἶχε διορθώσει τὶς δουλειῆς του μὲ τὸ νοικοκῆρη, τοῦχε παραιτήσει τὸ κοπάδι, εἶχε πλερώσει ὅ,τι χρωστοῦσε, κ' ἔφερνε πίσω ἕνα σκυλὶ γιομάτο κάθε λογῆς φαντὰ γιὰ τὴν φαμιλιὰν τοῦ ἀδερφοῦ του καὶ γιὰ τὸν ἑαυτό του, καὶ λίγα λιανὰ ποῦχε πάρει ὑπόλοιπο. Ὅταν ἔφτασε στὸ σπίτι, ὁ Κώστας εἶλεπε ἀκόμα καὶ ἡ Εὐγενιὰ ἐδούλευε τὸ κηπάρι. Ἀνήσυχη ἔτρεξε νὰ τὸν ἀνταμώσει, πρὶν πατήσῃ τὰ κατῶφλι, καὶ τοῦτε συνηνμένη λησμονώντας καὶ τὸ χαιρέτιον:

«Ἀδυστοιχισμένε, γιατί ἐγύρισε;»

έκαναν ντουφέκι από κουφοξυλιά ή από συκιά δαξάρια κ' έφριχναν στο σημάδι· αλλά ανέβαιναν στα κανόνια γι' άλογα και τὰ πιλαλούσαν (ήμερ' άλογα, που δέν ήθελαν όμως να μετατοπίσουν), και τὰ πειδ' μεγάλα ανέβαιναν στην κορφή τών μπέντενιών κ' έστηναν τή σημαία τους, καμωμένη απ' όλοκόκκινο πανί, σημάδι τής πολεμόχαρης ψυχής τους. Ύστερα έβριγαν όλα μαζί, κόνοντας μια μεγάλη παρία, κι' άρχιζαν τήν αυγατιστή, τὸ κλέφτικο, τὰ κρυφτούλια, τὰ κυνηγητά να παίζουν. Και σε μια στιγμή πάλι χαλούσαν τὸ παιγνίδι κ' έτρεχαν τρελά τριγύρω στα κανόνια. Κι' άξαφνα ζύγωναν στ' άνοιγμα τὸ πλατύ, που άφιναν τὰ δυὸ μεσανά μπεντένια· έπεφταν άπίστομα τὰ πειδ' μικρά, κ' ένῶ τ' άλλα τὰ κρατούσαν απ' τὰ πόδια, έσκυβαν αὐτὰ σιγά, βγάνοντας τὸ κεφάλι και τὸ κορμί λίγο έξω από τήν τάπια, έβλεπαν με φόβο κατά τὸ βάθος τ' άπατο κ' έβαναν τής φωνής.

— 'Ο Λέοντας, να τος ὁ Λέοντας!

Και γυρίζαν κατά τ' άλλα, τὰ τρανύτερα παιδιά, με μάτια μεγάλα από τὸ θάμπωμα και μ' άνοιχτὸ στόμα, και πάσκιζαν τὸ Λέοντα να τούς παραστήσουν, τὸ Λέοντα που τὸν γνώριζαν καλά κ' έκεινα, γιατί πολλές φορές τὸν είχαν ὀδη.

×

Έτσι περνούσαν ὅσο βρίσκονταν εκεί ψηλά, κ' έτσι έκαναν τής ξεφάντωσης και τής χαρής τους. Όμως έφτανε κ' ή ὥρα να γυρίσουν πίσω. Τότε γίνονταν άλλοιώτικο τὸ φέρισμό τους. Ύστερ' από τὸ ξάναμμα τὸ παιγνιδιού, τὰ πρόσωπά τους μια σοβαρὴ μελέτη τὰ γαλήνευε κ' ένα άλαφρὸ φόβου φτεροϋγίασμα σάλευε στα μάτια τους. Ήμερα τότε κ' ήσυχια στὸ φανερό, κι' άνήσυχια και φοβισμένα μέσα τους, έπαιρναν τὸ δρόμο γιὰ τή χώρα. Φτάνοντας στής σκάλας τής περίψηλης τήν κορφή, έκει τὸτ' έκαναν άργὸ και κούφιο τὸ περπάτημά τους· ή γλώσσα τους έπαυε να τρέχει· κ' έπαιζε μυστικά ή ματιά τους και τὰ χέρια τους έγραφαν στὸν άγέρα σκήματα παράξενα. Κι' ὅσο γοργὸ και πρόσχαρο ήταν τ' ανέβασμα τών κακότυχων παιδιών, τόσο βαρὺ και φοβισμένο ήταν τὸ κατέβασμά τους.

Πατώντας στα δάχτυλα και τὰ πειδ' πονηρὰ μάλιστα πηγαίνοντας με τὰ τέσσερα σὰν άρκούδια, έρχονταν σιγά και κύταζαν στὸν κατήφορο τής σκάλας. Κ' έκει, στὸ πειδ' χαμηλὸ σκαλοπάτι, έβλεπαν τής περσότερες φορές με φόβο τή θειὰ Σόφω, τήν

κακή γριά, να κάθεται μοναχὴ τής, γνέθοντας τή ρόκα τής, και να τούς κἀνη καρτέρι. Κι' αν τύχαινε καμμιά μέρα να μὴν εἶν' κεί, ρίχνονταν τότε παίροντας διπλὰ τριπλὰ τὰ σκαλοπάτια, και γλύτωναν απ' τὰ χέρια τής, που δάγκωναν σὰν κάβουρα ταιμπίδια, κι' απ' τὸ ξύλο τής, που βαρὺ σὰ σίδερο έπεφτε στα κορμιά τους. Όμως εκείνη στὴ χάση και στὴ φέξη έλειπε, και τὸ βράδυ πάντα συνήθιζε να βγαίνη στὴ σκάλα και να κάθεται μοναχὴ τής. Τὸ σπίτι τής τὸ φτωχικὸ, μια παλιὰ μισοπεσμένη χαμοκέλλα, μπαλωμένη ὅσο και τὰ ρούχα που φορούσε ήταν πολὺ κοντὰ, στὸν τοίχο τὸυ κάστρου άκουμπημένη. Γύρω ήταν ή αὐλίτσα και τὸ περιβόλι με τής λεμονιές, τήν κληματαριά και μια συκιά δίφορη, που τραβούσε ή καίμενη θειὰ Σόφω τὰ κακὰ τής μοίρας τής να τὰ φυλάη απ' τὰ παλιόπαιδα. Κ' ήταν τὰ χρόνια τής θαριά, και τὰ πόδια δέν τήν άκούγαν, άμα ήθελε να τ' αναγκάση. Γι' αὐτὸ δέν έφευγε συχνὰ απ' τὸ σπίτι, κ' έμενε πάντα, κι' αν δέν ήθελε, σκοπὸς έκει στὴ σκάλα, φυλάκας τὸυ μικροῦ περιβολιού και τὸυ κάστρου τὸυ μεγαλοῦ.

Άμα τάβλεπε να προβαίνουν απ' τὸ ψήλωμα τής σκάλας, έπιανε τὸ ραβδί και καρτερούσε νάρθουν από μπροστά τής να περάσουν. Κ' εκείνα σὰ δέν είχαν να ξεφύγουν απ' άλλου, σέρονταν τή ρίζα ρίζα τής σκάλας, βαλμένα σε μια γραμμὴ, τὸνα από πίσω στ' άλλο, με δισταγμὸ και με φόβο. Χαμήλωναν από ντροπὴ τάχα τὰ μάτια τους κ' έδειχναν λυπητερὰ και συλλογισμένα τὰ πρόσωπα και σεμνὰ τὰ κινήματά τους. Κ' έκαναν τάχα τὸ φρόνιμο, τὸν ταπεινὸ, κ' έκαναν τὸν άγιο, σὰ να μὴν ήξερε αὐτὴ τί λογής πλάσματα ήταν. Δέν τάξερε κείνη, δέν τάξεραν και τὰ λεμόνια τής τὰ παχιόφλουδα, τὰ μαῦρα τ' αἰτιονύχια τής και τ' αὐγόσκακά τής, τί φρόνιμα παιδιά, τί προκομμένα ήταν! Ζύγωνε τότε τὸ καθένα φυλαχτά, και τή στιγμή πούθελε να περάση, έτρωγε μια καλή από πίσω με τὸ ξύλο και πηδούσε πέρα. Κι' άκουγες ένα δυνατὸ πόνου άνάκρασμα, κι' από κοντὰ πότε άκουγες κλάματα και πότε γέλια.

Άφου χάνονταν ὁ πρῶτος φόβος, τότε, αν τύχαινε κανένα να πονέση παραπάνου, απ' τή χαρὰ τὸυ γλυτωμοῦ του δέν άργούσε να λησμονήση και τὸν πόνο. Έτσι σὰ λάβαινε καθένα τὸ μερίδιο του, μαζεύονταν χωρὶς θυμὸ κ' έκαναν κύκλο γύρω στὴ θειὰ Σόφω, ὅμως δέν έρχονταν τόσο σιμά, ὅσο

να τὰ φτάνη τὸ κακὸ τής ξύλο. Κι' άρχιζαν τότε γλυκὰ να τής μιλοῦν, να τήν καλοπαίρνουν, και σε λίγο τήν έκαναν με τὰ νόστιμα λόγια, με τής πονηρὸς ματιές και με τὰ ζωηρὰ κι' άθῶα κινήματά τους να ξεθυμώση και να τούς λήη τὰ δικὰ τής:

— Που τρέχεις έτσι κάθε μέρα, που στὸν άνεμο γυρίζετε, μωρὸ διαβολόπαιδα, και σεῖς, μωρὸ κακοθήλυκα κοψίδια. Δέν ηῦρατε άλλον τόπο να κάνετε τὰ παιγνίδια σας, παρὰ διαλεξάτε τήν έρημιὰ τὸυ κάστρου, μέσα στα χαλάσματα, που είναι γιοματά φειδία και ξωτικά και δε βλογάει εκεί ψυχὴ ανθρώπου; Δέν έχετε φόβο μὴν πέσετε πουθενά, από καμμιά τάπια ή κανένα τοίχο, μη σὰς τραβήξη κανένα χάσμα μπουδρουμιού, καμμιά ρουφήχτρα πηγαδιού μη σὰς ρουφήξη, και τότε οὐδὲ κι' άχνάρι θαν' εύρουν απ' τὰ κορμιά σας; Κι' αν άξαφνα (μακριὰ να γένη!) άντέσετε σε κανένα ίσκιωμα, σ' άσκημον τόπο που κρατεῖ στοιχειό, κι' ὅποιον πατήση στα σύνορά του αλάβωτο δέν τὸν άφίνει, πῶς θαν' έβγετε από κεί άνέγγιχτα μ' άπαρτη φωνή, μ' άγγιχτο χέρι, πόδι; Κ' οἱ μαῦρες οἱ μαννοῦλες σας, που σὰς άφίνουν με τί καρδιά θὰ σὰς δεχτοῦν, αν πάτε έτσι καμμιά μέρα, που να μη σώση; Κλουβία κι' άπιαστα τὰ λόγια μου! Κούφια ή ὦρα που τ' άκούει, μα ποιὸς ξέρει αὐτοῦ που τρέχετε τί μπορεί, κακόμοιρα, να σὰς εύρη;

Όλο τὸν τόπο τὸυ κάστρου τὸν έχουν στοιχειά· κακὰ εἶδῶλα, και δέν είναι χέλασμα και δέν είναι τρύπα που να μὴν κρατῆ άπόνα. Όμως τὰ πειδ' πολλά, τὰ δαιμονικά φουσσάτα, συνάζονται στὴν Τερρίμπιλη, τήν τάπια τή μεγάλη, κ' έκει άπάνου στένουν τὸ χορὸ, και άποκάτου, στὴ Μίνα μέσα, τ' άκούς δημέρα και βουτζουν. Άπ' αὐτοῦ πέρασε, απ' τή Μίνα, ή λιόκαλη βασίλισσα, ή κυρὰ Κατερίνα μια φορά, σὰν πῆραν οἱ ὀχτροὶ τὸ κάστρο τής, και βγήκε στὸ γιολὸ και γλύτωσε μέσ' τὰ καράβια, που τήν καρτέραγαν χωρὶς έλπίδα. Γιατί, να ξέρετε, άποκάτου πάσι δυὸ ὄρες μακριὰ ὁ δρόμος, και φέρνει ὡς τ' άλλο κάστρο, πέρα στὸ γιολὸ. Κι' ὅμως κανένας πειὰ τώρα δέν κοιτάει ναμπη μέσα, να ιδῆ αν μπορῆ να περάση, γιατί είναι ή Μίνα στοιχειωμένη, κι ὅποιος κοτήση χάνεται και πίσω δε γυρνάει! Γι' αὐτὸ και σεῖς, κακόμοιρα, κυτᾶτε καλά μήτε στὴν τάπια πάνου να ζυγώνετε μη λαβωθῆτε, και μέσ' τή Μίνα μὴν πατήσετε καμμιά φορά, γιατί τρομάρα και λαχτάρια σας, ὀλοτέλα θὰ πάτε να χαθῆτε!

«Τί τρέχει;» έρώτησε ανυπόψιαστος περιφέροντας τὸ άθῶο βλέμμα του.

«Θὰ σε σκοτώσει· τῶχει άπόφαση».

«Ποιός;»

«Ὁ άδερφός σου.»

«Γιατί;» έρώτησε χαμογελώντας· «μὴν τὸ πιστεύεις, νύφη· είναι καλὸς ὁ Κώσταντής».

«Άχ» τὸυ άποκρίθηκε αναστενάζοντας· «σε περικαλῶ, γιὰ χάρη μου, σ' ὀρκίζω στους άπεθαμένους σου, Νικόλα, πάρε δρόμο· φεύγα· να μη σε ιδει, γιατί θέλει να σε τελειώσει, δύστηνε, τῶχει άπόφαση· τὸν είδα με κακὸ βλέμμα. Είναι άνταρτισμένος που τὸυ πῆρες τὸ κοπάδι».

«Τὸ κοπάδι; μα δέν ήτουν δικό μας· τὸ είχα ὀποιήσει προχτές· έμε μού τῶχε δώσει ὁ νοικοκύρης τὸν καιρὸ που ὁ Κώστας έλειπε στὴ φυλακή, και τῶδῶσα πίσω· να ὁ Κώστας ήθελε να τὸ κρατήσω, μα δε μούπε και τίποτα· ή χολή θὰ τὸυ περάσει· σὰ πάντα· γιὰ μὰς έχει ὁ Θεός· ὁ χρόνος είναι στενοχωρημένος, αλλά θὰ περάσουμε ὅπως ὅπως· θὰ δουλέψουμε διαφορετικά».

«Τὸ ξέρω, δικηνο τῶχεις, Νικόλα, μα φεύγα, να ζῆς, φεύγα· γλύτωσε και γλύτωσε μὰς· είχε κακὸ βλέμμα, σου λέω· και τώρα, ὅπου κι' αν είναι, έπλάκωσε· και σ' έκότῶσε».

«Μὴν τὸ πιστεύεις, νύφη» τής εἶπε χαμογελώντας πάλι· «έτσι φωνάζει· θέλεις ιδεῖ». Κ' έμπῆκε στὸ σπίτι κ' εκάθησε παραστιας, εκεί που τῶλλο βράδι είχε καθίσει ὁ άδερφός του.

Ἡ Εὐγενιὰ τὸν άκολούθησε άνήσυχια.

«Πεινάω» τής εἶπε.

«Τρέμω και γιὰ τούς δυὸ σας» τὸυ άποκρίθηκε.

«Άφες τὸ φόβο και δός μου ψωμί» εἶπε καλότροπα.

Τὸν άκουσε κ' έπειτα εκάθησε συλλογισμένη στὴν άκρη τής. Ὁ Νικόλας καθὼς έτρωγε τής έλεγε πῶς τὸν είχε δεχτεῖ ὁ καλὸς νοικοκύρης, πῶς είχαν λογαριαστεί, πῶς τῶχε χαρίσει κατὶ περσὸτερο παρὰ τὸ μερτικό, εξανόλεγε ὅσα λόγια είχαν μιλήσει άντάμα· έπειτα τής έκρευε γιὰ τή χώρα, γιὰ τὰ ψώνια του, γιὰ τὸ γάμμα του στὴν ταβέρνα, γιὰ τούς ανθρώπους πουχε ιδεῖ· και ή ὦρα περνούσε. Μὰ καθὼς ή ὦρα περνούσε, ή έγνοια έθέρριζε τής Εὐγενιᾶς· τὰ σπλάχνα· από μια στιγμή στὴν άλλη θάρχότουν ὁ άντρας τής και, ποιὸς ξέρει τί θὰ γινόντουσαν στὸ σπίτι τους. Τὰ λόγια τὸυ Νικόλα δέν τάκουε μόνο εδάκρυζε συχνὰ και συχνὰ αναστέναζε.

Εἶχε σουρουπιάσει ὅταν ὁ Κώστας έφανερῶθηκε στὸ σπίτι· τὸ βλέμμα του ήταν γιοματὸ φαρμάκι, αλλά εκρατήθηκε κ' ήχαιρέτησε.

«Καλησπέρα σας» εἶπε «καλῶς ὄρισες».

Ἡ Εὐγενιὰ έστοχάστηκε να πῆσει στα πόδια του γυρεύοντας έλεος· μα έφοβήθηκε· είχε γνωρίσει τὸ άσκημο βλέμμα του. Ὁ Νικόλας άποκρίθηκε γλυκὰ:

«Καλησπέρα, άδερφέ· οἱ δουλειές έπήγανε καλά· έφερα άπτό τὸ λίγο πρᾶμα και λίγα λιανὰ.»

«Πῶσα;»

«Δέκα τάλλαρα».

«Τόσο αξίζει τὸ κοπάδι;»

«Ὅχι· ὁ κόπος μας».

«Ὅ, τι έκαμες, έκαμες»· άποκρίθηκε ὁ Κώστας χαμογελώντας πικρὰ και τὸ μεταπό του έσουφρώθηκε.

Κ' έπειτα κανένας δέν έμίλησε παρὰ εκαθόνταν και οἱ τρεῖς τους παραστιας· ὁ Κώστας συλλογισμένος, ὁ Νικόλας νυστασμένος και ή Εὐγενιὰ εκοίταζε άνήσυχη πότε τὸν έναν και πότε τὸν άλλον. Κ' οἱ ὄρες άπερνούσαν. Τώρα ήταν νύχτα βαθεῖα.

Εἶφῶνος ὁ σκύλος άλύχτησε· και ὁ Κώστας έβιάστηκε να παρατηρήσει:

«Ὁ σκύλος τὸυ κοπαδιού που χάσαμε άλυχτάει».

«Ναί» εἶπε ὁ Νικόλας ξυπνώνοντας ακάπου άποκρένεται».

«Ὅχι, κάποιος διαβαίνει πάω να ιδῶ ποιὸς

X

Μιά μέρα, μεσημέρι, τὰ παιδιά, σὰ νάθελαν νὰ περγελάσουν τῆς θειά Σόφως τὴν καλόπιστη τὴ γνώμη καὶ τὴ φαντασιὰ, σηκώθηκαν νὰ πηγαίνουν πάλι. Δὲν πῆραν καὶ τὰ λόγια τῆς στ' ἀληθινά, γιὰ τ' ἤξεραν πῶς τὰλεγε πλειότερο ἀπὸ φόβο γιὰ τὰ σῦκα καὶ τὰ σταφύλια τῆς, ποῦ ἀρχίζαν νὰ γλυκοφέρουν, παρ' ἀπὸ δική τους ἔγνοια. Ἐπειτα πρώτη φορά δὲν ἀκούγαν γιὰ τέτοια πράματα, δὲ ἀπὸ δῶ, καὶ τὰ πίστευαν καὶ δὲν τὰ λησμονοῦσαν, ἀλλὰ ποτὲ δὲ μπόρεσαν ἀληθινὰ νὰ τ' ἀντικρύσουν. Εἶχαν μεγαλώσῃ μὲ τῶν νεράιδων τὰ μυθεύματα, μὲ τῆς ιστορίες τῶν ζωτικῶν. Ἦταν αὐτὰ παλιοὶ τους γνώριμοι, συνειθισμένοι τους, ἀλλὰ μοναχὰ μὲ τὴν ἰδέα ἦταν ἡ γνωριμιὰ, κι' ὄχι μὲ τ' ἀφτιά καὶ μὲ τὰ μάτια. Τὰ γύριαν ἀφοβα, τ' ἀγαποῦσαν, τὰ καλοῦσαν νὰ φανοῦν μπροστὰ τους, ἀλλὰ δὲν ἀκούγαν ἐκεῖνα τῶν παιδιῶν τὸ κάλεσμα. Κανένα μαυροδέματο ἢ ἀλαφροίσκιωτο παιδί δὲν ἀξιώθηκε νὰ τὰ ἰδῇ ποτὲ του.

Τόξερε κ' ἡ θειά Σόφω πῶς τὰ λόγια τῆς, σὰν κάθε ἄλλη φορά, καὶ τώρα θὰ πῆγαιναν χαμένα. Ὅμως ἤθελε ἡ ὄρα ποῦ κόντεψαν νάβγουν ἀληθινά, καὶ τὰ παιδιά τ' ἀπίστα, τ' ἀφοβα, ἔφτασαν στὴν τρίχα νὰ πιστέψουν. Σὰ βρέθηκαν ἀπάνου, ἀντίκρυ ἀπ' τὴ Μεγάλῃ τάπια, κύταξαν πέρα, καὶ τί νὰ ἰδοῦν; Μέσα στὴν τάπια, ποῦ καθεμέρα ἦταν ἀδεια κ' ἔρημη ἀπὸ ζωντανὴ ψυχὴ, βλέπουν κάτι πλάσματα σὰν ἀνθρώπους μαυροφόρους, σὰν παπαδες ἀπαράλλαχτους, νὰ στέκωνται ὀρθοὶ κι' ἀκίνητοι σιμὰ στὰ μπεντένια, καὶ νὰ γεμίζουν ὅλη τῆς τάπιας τὴν περιοχὴ κι' ἀπάνου, κατὰ κορφα στὸ μπροστινὸ μπεντένι, (παράξενο πῶς εἶχε σκαρφαλώσει ἐκεῖ!) ἕνας ὁ πειδὸς ὑψηλὸς καὶ πειδὸς μεγάλος ἀνεβασμένος, ἀτάραχος στὸ φῶς καὶ στὴ φλόγα τοῦ ἡλίου, σὰ δεσπότης ποῦ καμαρώνει ἀπ' τὸ στασιδί του μέσα στ' ἄλλο παπαδολόγι. Πῶς δὲν κατάλαβαν στὴ στιγμή τί ἦταν; Φύλαγαν ἀκόμα στὸ νοῦ τὰ λόγια τῆς θειά Σόφως, καὶ μὲ πρώτη ἀφορμὴ τὰ εἶδαν ὀλοζώντανα μπροστὰ τους.

— Ἐωτικά!

Πρόφτασε κ' εἶπε ἕνα παιδί, καὶ τ' ἄλλα τῶκαναν νὰ σωπῆση ἀπότομα. Καὶ δὲν τόλμησε πειδὸ κανένα νὰ βγάλῃ μιλιὰ ἀπ' τὸ στόμα, τάχα μὴν παρῆ ἡ φωνὴ του. Κ' ἔκαναν μὲ τὰ χέρια νεύματα θαρρῆτικὰ, τάχα κανεὶς νὰ μὴν τρομάξῃ. Πῆγαν μπροστὰ τὰ πειδὸ μεγάλα, ἀκολουθώντας τὰ μικρό-

τερα, ὡς ποῦ ἔφτασαν κ' εἶδαν καλύτερα καὶ πάλι στάθηκαν. Τὰ πρόσωπά τους εἶδαν τώρα θάμπωμα ἀμολόγητο, ξάφνισμα βαθύ, καὶ τὰ μάτια τους τὰ ἴδια ἔλεγαν καὶ μαρτυροῦσαν πῶς αὐτὰ ποῦ ἔβλεπαν ἦταν τραγιά καὶ τίποτ' ἄλλο! Ὅμως τί ἤθελαν τὰ τραγιά στὴν τάπια, στὸ κάστρο ψηλά, καὶ πῶς βρέθηκαν ἐκεῖ πάνου; Ἦρθαν νὰ πάρουν τάχα τὸν ἀγέρα τους, ν' ἀγναντέψουν, νὰ χαζέψουν, νὰ παίξουν σὰν καὶ τὰ παιδιά; Καλά, κι' ἀπὸ ποῦ ἔλαβαν τὸν κόπο νὰ περάσουν; Καὶ τίνας λέγονταν ἀφέντη;

Ἔμειναν ἐκεῖ ἄσειστα, σκυφτά, μισόφοβα, μισογελαστά, καὶ τὰ πειδὸ δειλὰ μάλιστα ἦταν ἔτοιμα νὰ τὸ βάλουν καὶ στὰ πόδια. Πέρασε λίγη ὥρα ἔτσι, κι' ἀξάρνα βλέπουν τὸ μεγάλο τράγο μ' ἕνα πῆδημα νὰ ξεκινᾷ, πρῶτος νὰ μπαίνη, βλέπουν ἄλλον νὰ τὸν ἀκλουθᾷ, κ' ἕνα δλάκερο τραγιῶν κοπάδι νὰ προβαίνη ἀπὸ τὴν τάπια, κι' ἀπὸ κοντὰ βλέπουν ἕναν τσοπάνο μὲ τὴν ἀγκλίτσα του νὰ τὰ ὀδηγᾷ. Ἐφτασαν στῶν παιδιῶν τὴν ἀκοὴ κ' οἱ βρόντοι τῶν κουδουνιῶν κ' οἱ φωνὲς τοῦ τσοπάνου. Γνώρισαν τότε καὶ τὸν ἀνθρώπο, ξεχώρισαν καὶ τὴ φωνὴ του. Μὴν ἦταν γέλασμα δαιμονικόν, μὴν ἦταν τῶν ματιῶν τους πλάνη; Ὅμως μποροῦσε πάλι ὡς ἐκεῖ νὰ φτάσῃ; Δὲν κρατήθηκαν πειδὸ, καὶ ξεφώνισαν ἐκεῖνο ποῦ ἔσφιγγαν στὰ δόντια τόσην ὥρα.

— Ὁ Νίκας ὁ βοσκός! Ὁ Νίκας ὁ Ἄτταλος!

Κ' ἦρθαν οἱ καρδιὲς στὸν τόπο τους, καὶ τότε μὲ χαρὲς καὶ γέλοια ἔτρεξαν κατὰ τὴν τάπια. Ἦσαν ἐκεῖ ἀφτονα ἀπομεινάρια, στρογγυλόμαυρα, σημάδια τῆς ἀλήθειας, ποῦ τ' ἀφῆσαν οἱ ψεύτικοι διαβόλοι. Μπροστὰ σὲ τέτοια εἰκόνα ἀκάθαρτη ἔμειναν ἀλαλα πρῶτα τὰ παιδιά. Κι' ἀξάρνα μιὰ σαλαγῆ, θυμοῦς γιομάτη καὶ φοβέρες, σηκώθηκε ἀπὸ τὴν τάπια καὶ πῆγε στὸ κοπάδι τῶν τραγιῶν κακὰ μνημόματα νὰ φέρῃ. Ὑστερα μὲ μουρμουρητὰ πικρόχολα, μὲ παράφορα ξεφωνητὰ βγῆκαν ἀπὸ τὴν τάπια καὶ κατὰ γίναν νὰ κάμουν φρόκαλα ἀπ' ἀσράκες, ποῦ πυκνὲς φύτρωναν μέσα στὸ κάστρο, καὶ νὰ σκουπίσουν μὲ φροντίδα ὅλη τὴν τάπια. Πολλὲς φορές τὴν καθόριζαν ἔτσι καὶ τὴν ἔκαναν νὰ λάμπῃ. Κι' αὐτὸ τῶκαναν ὄχι γιὰ τὴν ἀγαποῦσαν μοναχὰ τοῦ νοικοκυριοῦ τὴν τάξη, ἀλλὰ γιὰ τ' ἤξεραν ἀκόμα πῶς χαίρονται στ' ἀλώνια τὰ γυαλιστερὰ, στὰ καθάρια τὰ πλατώματα νὰ χορεύουν οἱ Καλότυχες, κ' ἐκεῖνους ποῦ τοὺς δείχνουν τέτοια ἔγνοια, ἂν

δὲν τοὺς κάνουν καλωσύνη ἀνέλπιστη, ὅμως δὲν τοὺς βλάπτουν κιόλα.

Καὶ τί Καλότυχες, τί ζωτικὰ κάθονταν καὶ τοὺς ἔλεγε ἡ θειά Σόφω; Τέτοια εἶναι κ' ἐκεῖνα, σὰν τὰ τραγιά καὶ σὰν τὸ Νίκα τὸν τσοπάνο; Παράξενο τώρα τοὺς ἔρχονταν πῶς εἶχαν καὶ τόσο φοβηθῆ. Μὰ πῶς νὰ πῆγαινε ὁ νοῦς τους στὰ τραγιά, πῶς θάρχονταν ἀπ' τὴν πέρα ράχη, ποῦ εἶχαν τὸ μαντρί τους, θάμπαιναν ἀπ' τὸ χάλασμα τοῦ κάστρου καὶ θάπαιναν τὴν τάπια νὰ σταλιστοῦν τὸ μεσημέρι; Καὶ ποῖος διάβολος τοῦ εἶπε στ' ἀφτί τοῦ παλιογιδοῦ νὰ διαλέξῃ τὴν τάπια γιὰ στάλισμα καὶ τὸ κάστρο γιὰ βοσκοτόπι; Κ' εἶχε στὸ νοῦ νὰ κάμῃ κι' ἄλλη φορά τάχα τέτοιο πρᾶμα, νὰ τὸ κάμῃ κι' ὀλοένα. Θὰ τῶκανε καλοπίχαιρα, ἔγνοια του! Ἄς κόπιαζε, ἂν μποροῦσε!

Ὅμορφος τόπος ἀλήθεια, περίκλειστος, πλατύχωρος περισσά, ἐπίτηδες φκειασμένος γιὰ κατοικία τῶν ἀγριόγιδων καὶ τοῦ κύρ τσοπάνου, ἦταν ἡ περὶφανη, ἡ Μεγάλῃ Τάπια. Κι' ὀλάκερο τὸ κάστρο, τ' ἀγύριστο, τὸ ψηλότοιχο, τ' ἀσειστο στὰ χρόνια καὶ στοὺς πολέμους, τὸ χτισμένο μὲ τὴ ζωὴ τῶν δυὸ ἀδερφῶν ποῦ τὸ πρωτάρχισαν καὶ μὲ τὸ αἷμα τους τ' ἀντρίκειο στοιχειωμένο, τὸ περιπλεγμένο μὲ τὰ φίλτρα τῶν παρὰμυθιῶν, ἦταν σωστὰ καλὸ κ' ἔτοιμο σύνορο γιὰ βοσκοτόπι, ποῦ θάβωσκον ἐκεῖ τοῦ Νίκα τὰ ζωντανά, καὶ δὲ θ' ἀφῆναν ἀγγιχτο κλαρί, ἀφάγωτο βᾶτο, ἀκόμα καὶ σκολύμπρι! Μαύρη Τερρίμπιλη τῆς Βενετίας, κατὰκαϊμένο κάστρο, παλιὸ καμάρι τῆς Τουρκίας!

X

Ἐφτασε κ' ἡ ἄλλη μέρα, ποῦ δὲν ἔβλεπαν τὰ παιδιά ἀνυπόμονα πότε νὰ ξεμερώσῃ. Ὁ ἥλιος δὲν εἶχε μῆτε ἕνα καλάμι ἀφήσῃ τοῦ βουνοῦ τ' ἀπόκορφο, καὶ βρέθηκαν στὸ πόδι γοργὰ κ' ἔτοιμα ὄλα. Γιὰ σήμερα, μιὰ φορά μέσα σὲ τόσες ἄλλες, δὲν εἶχε κανέν' ἀπ' αὐτὰ σκοπὸ, καθὼς εἶδειχαν, νὰ βάλουν σκολεῖο στὸ νοῦ τους. Δὲν ἦταν τάχα ἄλλος καιρὸς νὰ θυμηθοῦν τὰ γράμματα, παρὰ σήμερα θαῦρισκον ὅλη τὴ σπουδὴ τους καὶ τὴ φρονιμάδα; Σήμερα ἴσα ἴσα ποῦ εἶχαν ἀνάγκη κι' ἀπ' ἄλλων παιδιῶν βοήθεια κ' εἶχαν καλὴ δύναμη κι' ἀπὸ τὰ φρονιμόπαιδα τοῦ σκολεῖου, ποῦ ἦταν τὸ παῖνεμα καὶ τὸ καμάρι τοῦ δασκάλου, σήμερα δὲ ἦταν ποῦ θὰ πῆγαιναν σκολεῖο τὰ πειδὸ λιγώτερα ἀπὸ κάθε μέρα. Κ' εἶχε τοὺς ἔρθῃ βοήθεια κι' ἀπὸ

νᾶνε τόσο παράωρα;» Κ' ἐσηκώθηκε κ' ἐβγῆκε.

«Τὸ εἶδες, νύφη» εἶπε ὁ Νικόλας γελώντας «χαλαζὶ ἤτουνε κ' ἐπέρασε· αὔριο ὄλα θᾶνε μέλι καὶ γάλα».

«Μὴ φειδεύεσαι» τοῦ ἀπολογήθηκε «τὸ βλέμμα του δὲ μ' ἀρσέει· ἡ καρδιὰ του εἶναι μαύρη».

«Νικόλα, Νικόλα» ἀκούστηκε ἀπ' ὄξω ἡ φωνὴ τοῦ Κώστα «ἀθῶροι χαλεύουν νὰ τοὺς βοηθήσουμε· ἔλα νὰ τοὺς γλυτώσουμε· εἶναι λαθρέμποροι· ἐδῶ κάτω στὸ γυαλό, στὸ καλάμι, θὰ χάσουν τὸ πρᾶμα τους γιὰ τὸς κυνηγᾷ ἡ ἀστυνομία».

«Μὴν πᾶς, μὴν πᾶς!» εἶπε ἡ γυναῖκα.

«Βλέπεις ἴσκιους, νύφη· γιὰ τὸ φοβᾶσαι τόσο; πῶς νὰ μὴν πᾶω νὰ γλυτώσουν οἱ ἀθῶροι; ἄκου τὰ σκυλιὰ πῶς κόβονται· κάποιος ἀληθινὰ διαβαίνει».

«Ὅχι, εἶναι τὰ κοπάδια σιμὰ μὴν πᾶς· μὴν πᾶς».

«Δὲ σ' ἀκούω» τῆς ἀποκρίθηκε κ' ἐβγῆκε.

Τότες ἡ Εὐγενιὰ ἀκουσε ἕναν κατὰκαρδο πόνο.

Ἦταν ἀφέγγαρη ἡ νύχτα· μὰ τὰστέρια ἔλαμπαν στὸν οὐρανὸ μυριάδες· ὁ ἀγέρας ἦταν ἤσυχος κι' ἀκούτοῦν ὁ μονότονος βόγγος τοῦ πελάγου.

«Ἐκεῖ κάτω» εἶδειξε ὁ Κώστας «ἐκεῖ κάτω

στὸ Κάλामी πᾶμε γλιγῶρα» κ' ἐκίνησε βιαστικῶς. Ὁ Νικόλας τὸν ἀκολουθᾷ καταπόδι.

Στὸ δρόμο δὲν ἔλεγαν λόγους καὶ σὲ λίγο ἦρθαν στὸ γυαλό.

«Ποῦ εἶναι τὸν» ἐρώτησε τότες ὁ Νικόλας.

«Ἀφτοῦ σιμὰ στὸ γαρμεδὸ, στὸ σκάλωμα» ἀποκρίθηκε ὁ ἄλλος.

Τοῦ πελάγου τὸ φρύδι ἦταν γιομάτο χαλίκια καὶ ἄμμο· τὸ κῦμα τὸ χάιδευε γλυκὰ κατὰμαυρο σὰ μελάνι. Ἐπρωχωροῦσαν μὲ γλιγῶρα πατήματα πρὸς τὸ γαρμεδὸ, ποῦ ἐσηκονότου ψηλὸς πᾶνουδ' ἀπὸ τὴ θάλασσα κ' ἐχώριζε ἀπροσπέραστα τὸ γυαλό τοῦ Λευκορακιοῦ ἀπὸ τὸν ἄλλον, μὰ οὔτε κει δὲν ἐφαινόταν οὔτε καίκε, οὔτε ἀνθρώποι, καὶ τότες ὁ Νικόλας ἀνησύχησε κ' ἐθυμήθηκε τὸ φόβο τῆς γυναικὸς τᾶδεροῦ του. Ταραγμένος εἶπε: — «Ποῦ εἶναι τοι;»

«Ἢοιοί;... Σ' ἔφερα δῶ γιὰ νὰ σὲ σφᾶξω.»

Ὁ ἄτυχος τότες ἐκατάλαβε πῶς ἦταν χαμένος· ἔβαλε μεγάλῃ φωνῇ κ' ἐχύθηκε πᾶνου στὸν Κώστα γιὰ νὰ τοῦ πιάσει τὰ χέρια, κ' ἐφώναξε: — «Κάη. Βοήθεια, βοήθεια».

Μόνον ὁ ἀντίλαλος τᾶποκρίθηκε. Ὁ Κώστας ἔκαμα ἕνα πάτημα στὴ θάλασσα, θυμωμένος ἀπὸ τὴ βρῖσιὰ, ποῦ τὸν ἔβρισκε σὰ μαστίγιον, καὶ φοβισμέ-

νος ἀπὸ τὰ φωνητὰ ποῦ ἐμολογοῦσαν κι' ὄλας τὸ σκοπὸ του. Ἐβγαλε ἀμείσως ἕνα πιστόλι, καὶ, ἀδειάζοντάς το στὸ κορμὶ τᾶδεροῦ του, τοῦπε:

«Δέξου το, ἀπάνθρωπε, μᾶς ἐδικονήσεις».

Ὁ Νικόλας ἐκύλησε στὸ κῦμα φωνάζοντας πάντα: — «Κάη, Κάη, βοήθεια!» — Δὲν ἦτον παρὰ λαθωμένος. Οἱ φωνὲς του ὅμως ἀγρίευσαν τὸν ἀχλὺ ποῦ τοῦπιασε τώρα τὸ στόμα καὶ ποῦ ἐτράβηξε ἀπὸ τὴ ζωὴ μιὰ κάμα· στρέφοντας ἄλλοῦ τὸ κεφάλι γιὰ νὰ μὴ βλέπει, τοῦ τὴν ἐβύθισε πολλὲς φορές στὲς σᾶρες ἀνοίγοντάς του θανατερὲς πληγές. Μὰ ὁ δυστυχισμένος δὲν ἀπέθαινε, γιὰ τὸ οἱ μαχαιριές, βαρεμένες στὰ στραβά, δὲν ἐπλήγωναν οὔτε τὸ λαιμὸ, οὔτε τὴν καρδιὰ· ἕνας βόγγος κουφὸς ἔβγαίνει ἀπὸ τὰ λαθωμένα στήθια καὶ τὸ τυραγνισμένο κουφάρι ἀνατιναζότου μὲσα στὰ μαύρα νερά.

Ἐάρνως ἀκουστῆκαν ἀλυχτίσματα καὶ φωνὲς ἀνθρώπων ποῦ ἔρχονταν πρὸς τὸ γυαλό· καὶ ὁ Κώστας μὲ πολλὴ γλιγῶρα ἐστοχάστηκε πῶς οἱ πιστικοὶ εἶχαν ἀκούσει τοῦ πιστολιοῦ τὸν κρότον καὶ τὲς φωνές, κ' ἐτρέχαν νὰ βοηθήσουν· καὶ φοβισμένος ἐβιάστηκε νὰ κρουπιεῖ ἀφίνοντας τὸν ἀδερφὸ του μισοαπεθαμμένο στὸ κῦμα.

«Σκοτωμένε ποῦ εἶσαι; σκοτωμένε ποῦ εἶσαι;»

της άλλης μάγης της παιδιατικής της Κάτου γειτονίας και της Πέρα γειτονίας και της γειτονίας της Όξω. Κι' από μια μάγχα αδύνατη, που ήταν χωριστά ή δική τους, ή μάγχα της γειτονίας του Άνηφορου, έγινε τώρα στράτευμα πολύπληθο, που ανάδενε και βούιζε σαν τὸ μελίσι.

Ἀπὸ τὸ βράδυ διαλαλήθηκε τ' ἄγγελμα τὸ περίτρανο σ' ὄλους τῶν παιδιῶν τοὺς κύκλους. Ἐνας ἀνεπάντεχος, ἐπίβουλος ἔχτρος βάλθηκε νὰ πατήσῃ τὸ κάστρο, ποὺ ἦταν τῶν Ἀνηφορίτων τὸ λημέρι καὶ τ' ἀπάτητο καπετανάτο. Σήμερα πρώτη φορὰ τόλμησε νὰμπῆ ἀπ' τὸ χάλασμα καὶ νὰ ρίξῃ τὸ σταθμὸ του στὴ Μεγάλῃ τάπια. Κι' αὔριο θὰ πάρῃ θάρρος πάλι ἐκεῖ νὰ βάλῃ τὸ ποδάρι του· κι' ἐλόστελα δικὰ του θὰ τὰ κάμῃ, κάστρο καὶ τάπια, μὲ τὸν καιρὸ, ἂν τὸν ἀφήσουν. Γι' αὐτὸ λοιπὸν νὰ στείλουν ὄλα τῶν παιδιῶν τὰ συναγώγια τῆ βοήθεα τους· τὴν πειὸ διαλεχτή, καὶ κανεὶς νὰ μὴν ἀργήσῃ νὰ βρεθῇ αὔριο στὸν τόπο καὶ στὴν ὥρα, ποὺ θὰ ξεκινήσουν.

Ὅλες οἱ γειτονιὲς ἀπάντησαν μὲ προθυμίᾳ στὸ κάλεσμα, καὶ τὸ πρῶτο συνάχτηκε τὸ πολεμικὸ φουσατο ἀκράτητο στὴν ὁρμή, ἀδειλιαστο, μανισμένο, μὲ τ' ἄρματα καὶ μὲ τοὺς καπετάνους. Κ' ἡ ὥρα σὰν ἤρθ' ἡ ἐπίσημη, ἐγίνε τὸ ξεκίνημα μὲ σάλαγο τρομαχτικὸ, ποὺ σείστηκε ὁ τόπος ὅλος.

— Ὁρα καλὴ σας! Ἀσπροπρόσωποι!

Τοὺς φώναζαν ὅσα παιδιὰ ἔμεναν πίσω μὲ ντροπή τους καὶ μὲ λύπη τους. Κι' ὁ κόσμος ἔβγαине παράξενος στὰ παραθύρια, ὅτε περνοῦσαν τὰ παιδιὰ μ' ἀντάρα, καὶ ρωτοῦσε.

— Πόλεμος, πόλεμος!

Ἐκραζαν ἐκεῖνα, καὶ δὲν ἤθελαν νὰ ποῦν καὶ τίποτ' ἄλλο. Ἐπαιζαν μοναχὰ μὲ φοβέρα τ' ἄρματα, ἀλλὰ τὰ κοντόξυλα, τὰ δοξάρια, τῆς σφεντόνης, κι' ἀλλὰ κάτι σκουρολεπίδες ἀπὸ παλιὰ σπαθιά, καὶ κανένα μεγαλύτερο ἔσφιγγε κρυφὰ καμμιὰ κουμποῦρα ἀπ' τὸν καιρὸ τῶν Τούρκων.

Πόλεμος, φοβερός, ποὺ δὲν ἀκούστηκε, οὔτε φάνηκε ποτὲ στὸν κόσμο. Ποῦ θάσμιγαν δύο στρατεύματα παράξενα κι' ἀνόμοια σ' ὄλα, καὶ θάπλεγε στὸ αἶμα τὸ μουσκάρι. Ποῦ δῶθε θὰ ἦταν τὰ παιδιὰ μὲ τῆς λογῶν λογῆς ἄρματωσιὲς τους κι' ἐκεῖθε ἕνας ψηλός, μαυριδερός βοσκὸς μὲ τὰ γενάτα κι' ἄγρια τραγιά του, τὰ κερατοφόρα, καὶ μὲ τὸ μαλλιαρὸ του τὸ μαντρόσκυλο.

ἀκούονταν δύο φωνές· καὶ τοὺς ἀποκρύνονταν ἕνα ἀδύνατο μουῖσμα τοῦ ἐτοιμοθάνατου.

Ὁ Κώστας ἐλογάριασε πῶς οἱ κοπαδιάρειοι ἦταν τώρα σιμὰ στὸν ἀδερφὸ του κι' ἐροβήθη μὴν ὁ σκοτωμένος τὸν ἐμολογοῦσε κι' ἐπετάχτηκε ἀπὸ τὸν κρουφῶνα του κι' ἐρήχτηκε βιαστικὸς κι' ἐκείνος. Οἱ κοπαδιάρειοι δὲν εἶχαν ἀκόμα φτάσει στὸ γκρεμὸ εἶχαν στὰ χέρια φανάρια καὶ τὰ σκυλιὰ τους ὀδηγοῦσαν τὸ βόγγισμα ἀκούουσαν ἑστέρα μαζὴ μὲ τοῦ κυμάτου τὸ σάλαγο. Ἐτρέχαν ὄλοι ἀμίλητοι κι' ἔφτασαν τέλος. Κι' ὁ Κώστας βλέποντας πρώτη φορὰ τὸ δύστυχο κουφάρι ποὺ τόδερνε ἡ κοκκινισμένη θάλασσα, ἔκρουσε τὰ μάτια μὲ τὰ χέρια. Μὰ γλίγωρα ἐσυνῆρθε, κι' ἔπεσε ἀπάνου στὸ κορμὶ τὰδερφοῦ του, ποῦχε τώρα λιποψυχῆσει, κι' ἐδερνότουσαν κι' ἐκλαίγει.

Οἱ πιστικοὶ ἰγνώρισαν τὸ σκοτωμένον κι' εἶπαν ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου συγκινημένοι: — «Ἐγίνηκε φονικὸ εἶν' ὁ Νικόλας ὁ Λάμπουρας· κάμε καρδιά, Κώστα».

«Ἀμέτε» τοὺς εἶπε ὁ φωνῆς κλαϊόμενος «ἀμέτε στὸ χωριὸ, φέρτε κόσμο νὰ τόνε σηκόσουμε· παπα, ἀστυνομία· κάμετε ὅ,τι χρειάζεται· ζεῖ ἀκόμα!»

Οἱ κοπαδιάρειοι ὑπάκουσαν κι' ἔφυγαν τρεχατὰ

Πέρασαν κι' ἀπὸ τῆς θεῖα Σόφως τὴν αὐλή, καὶ γὰ καλὴ τους τύχη δὲν τὰ πρόφτασε ἡ γριά πρὶν ἀναθεῖν τὴ σκάλα. Βγήκε στὴ θύρα τῆς μονάχα καὶ τὰ εἶδε ξαφνισμένη. Καὶ τὰ ρώτησε μ' ὄργη γιὰ ποῦ εἶναι. Κ' ἐκεῖνα πάλι μὲ φωνὴς πειὸ ἄγριες καὶ πολεμώχαρες τῆς εἶπαν.

— Πόλεμος, θεῖα Σόφω! Τούρκοι πλάκωσαν στὸ κάστρο! Θὰ τοὺς πάρωμε! Θὰ τοὺς δώσωμε κυνῆγι! Ὡς τὴν Κόκκινῃ Μηλιά θὰ τοὺς πάμε! Πόλεμος!

Κι' ἀπὸ κεί χυθῆκαν στὸν ἀνήφορο, ἀνέβηκαν τὴ σκάλα, ρίχτηκαν πέρα καὶ βρέθηκαν σ' ἕνα στὴ Μεγάλῃ τάπια.

Ὁ ἥλιος εἶχε ἀνέβῃ πειὸ ψηλὰ καὶ τραβοῦσε τὸ δρόμο πρὸς τὸ μεσημέρι, ὅταν τὰ παιδιὰ εἶχαν γίνῃ ἔτοιμα καὶ καρτεροῦσαν μὲ καρδιόχτυπο τὴν ὥρα τοῦ πολέμου. Ἀμα πάτησαν στὴν τάπια, ἡ πρώτη τους φροντίδα ἦταν νὰ πετρώσουν βιαστικὰ τὴν ἀμπατή της καὶ νὰ συναξοῦν ἀπὸ μέσα σωροὺς λιθόβολα ἔτοιμα γιὰ τῆς σφεντόνης κι' ἄλλα μεγαλύτερα γιὰ κάθε τοῦ πολέμου ἀνάγκη. Ὑστερα κατὰγιναν νὰ τροχίσουν τῆς λεπίδες τους στὸ σίδερο τῶν κανονιῶν, ποὺ τὰβλεπαν κι' εἶχαν λύπη γιὰ τὸ μ' ἔμπορῶσαν νὰ τὰ βάλουν κι' αὐτὰ στὸν πόλεμο. Αἱ, καὶ νὰ τὰχαν ὄλα γερὰ καὶ γιομάτα τὰ κανόνια, ἢ νὰ εἶχαν κι' ἕνα ἀκόμα μιναχό! Τότε ἄς ἔρχονταν ὅσοι στρατοὶ ἤθελαν νὰ τὰ πολεμήσουν, ἄς κόπιαζαν κι' ὄλα τὰ φουσατὰ τ' Ἀλεξάντρου νὰ τὰ νικήσουν! Εἶχαν ὅμως γιὰ παρηγοριά τῶν κανονιῶν καὶ γιὰ στερνὴν ἀνάγκη τῆς παλιῆς κουμποῦρας μὲ τὰ πυρολῆθια, τόσο παλιῆς ποῦ θὰ εἶχαν ξεχάσῃ κι' οἱ ἴδιοι τῆ φωνῆ τους· καὶ θάθελαν τὰ χέρια δύο παιδιῶν νὰ ρίξουν τὸ σκαντάλι· καὶ στὸ ρίξιμο θάπρεπε νὰ κλειστοῦν μὲ φόβο ὄλα τ' ἄφτια καὶ νὰ σπαράξουν ὄλα τὰ μάτια τὰ παιδικὰ!

Ἐπιασαν τότε τοὺς ἴσκιους, σκορπισμένα ἐδῶ κι' ἐκεῖ, γιὰ τὴν εἴψη στὰ κλάδ' ὁ ἥλιος, κι' ἔσφιγγαν τ' ἄρματα ἀνυπόμονα καὶ καρτεροῦσαν μὲ καρδιόχτυπο ν' ἀκούσουν τὴ φωνὴ τῆς βίγλας, ποὺ τὴν εἶχαν νὰ φυλάτῃ ὄξω ἀπὸ τὴν τάπια. Κ' ἡ τόση ὥρα ποὺ περνοῦσε ἀργῆ, χωρὶς κανένα κίνημα καὶ κανένα λόγο, τὰ τάραζε πλείοτε καὶ τὰκανε νὰ φοβῶνται καὶ νὰ παρακαλοῦν ἔχτρος νὰ μὴν προβάλλῃ. Κι' ἀλήθεια ποῦθε ἡ τόση ἡ ἀργητὰ; Μὴν ὁ βοσκὸς ἀλλάξε γνώμη; Μὴ δὲν ἔρθῃ; Καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα αὐτὴ ἀντρεῖονταν καὶ πάλι.

— Στ' ἄρματα!

ἀφίνοντας τὸ φῶς, καὶ τὰ δύο ἀδέρφια ἐβρέθηκαν ὀπίσω μοναχὰ τους.

Καὶ τῶρα ἡ φωνὴ ἐμίλησε πάλι ἀπὸ τὰ βαθύτατα σπλάγχνα του: — «Κἀν» τοῦπε αἰδῆτες καὶ τόκαμε· γέφυρο τὸ ἔργο σου». Κι' ὁ φωνῆς ἐσυλλογίστηκε τρομασμένους πῶς νὰ γλυτώσει· κι' ἡ πρώτη του ἰδέα ἦτον νὰ φύγῃ: ὁ ἀδερφὸς του ἦταν ἀκόμα ζωντανός κι' ἔμπορῶσε νὰ μολοῦσε ὄλα· καὶ τότες ἔβαλε βουλή νὰ τὸν ἀποτελειώσει γιὰ μία καὶ ἔτσι νὰ γλυτώσει ὁ ἴδιος ἀπὸ τὴ ντροπὴ καὶ τὴν τιμωρία. Ἐπιασε τὸ μαχαίρι. Μὰ ἡ ἐλεεινὴ θέα τοῦ λαβωμένου τὸν ἐμπόδισε νὰ φέρῃ σὲ τέλος τὴ σκέψη του, καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλει ἔσβυσε τὸ φῶς. Ἀλλὰ τότες τοῦ φάνηκε πῶς οἱ πληγῆς ποῦ ὁ ἴδιος τίς εἶχε ἀνοίξει ἔφεγγαν· πῶς τὸ αἶμα, ποὺ ἔβαφε τὸ κύμα, ἔφεγγε καὶ κείνο, καὶ τὸ μαχαίρι τοῦπεσε ἀπὸ τὰ χέρια.

Ἀφτὴν τὴ στιγμή ὁ ἐτοιμοθάνατος ἀναστένναξε.

«Ἀδερφέ» τοῦπε ὁ Κώστας «συμπάθησε».

«Κἀν καταραμένε» τὰποκρίθηκε μὲ σβυσμένη φωνὴ «γιατὶ μ' ἐσκότωσε; ἡ φουρα σὲ προμένει».

«Ὁχι, ὄχι, μὴ μὲ καταδώσεις· εἶσαι καλὸς καὶ καλὸ θὰ ἴδεις στὴν ψυχὴ σου· καὶ δὲ θὰ πεθάνεις· ἡ γυναῖκα μου θὰ σὲ βαίλῃ· θὰ φέρῃ γιὰ

Ἀκούστηκε μιὰ φωνὴ βρέθησαν στὸ πόδι τὰ παιδιὰ, καὶ χωρὶς νὰ φύγουν ἀπὸ τὸν τόπο ποῦ εἶχε τὸ καθένα τους πιασμένον, πρόβαλαν τὰ κεφάλια κι' εἶδαν πέρα. Κ' εἶδαν πρῶτα μ' ἕνα σάστιμα, σὰ νὰ ἦταν ἀφάνταστο αὐτὸ ὀβλεπαν μπροστά τους, ὅμως μὲ τὸν καιρὸ συνείθισαν τὰ μάτια τους κι' ὕστερα τὸ κύταξαν μὲ ματιὰ θρασύμαχη, θέλοντας νὰ δώσουν θάρρος στῆς καρδιῆς τους, ποὺ βροντοχτυποῦσαν μὲ τὰ στήθια τους σὰ γύφτικα νταούλια.

— Κανένας μὴ δειλιάσῃ! φώναζαν τότε τὰ πειὸ ἄφοβα. Ὅλοι νὰ σταθοῦμε δῶ καὶ νὰ τὸ δειξομε! Ἡ ζωὴ ἢ θάνατος!

Κι' ἀγάλια κι' ἡμερα πρόβαινε ἀπὸ πέρα τ' ἄλλο τὸ πολεμικὸ φουσατο. Τὸ κίνημά του ἦταν ἀτρητο, ἀπλωμένο, χωρὶς γραμμὴ καὶ χωρὶς τάξη. Προχωροῦσε ἀπρόσεχτα, ἀδιδάφορα κι' ἀργὰ μέσα σὲ πέτρες καὶ σ' ἀγκάθια. Κι' ὁ καπετάνος μὲ τὸ σκύλο του ἀκολουθοῦσε ἀπὸ μακριὰ σὰν ἀθελος, σὰ χαζός, λησμονημένος. Τὸ νεῖχε βαρσῆ τὰχα στὸ κεφάλι καὶ τὸν ἀλάλιασε κι' αὐτὸν καὶ τὸ στρατὸ του ὁ ἥλιος ὁ φλογερός, ἡ μὴν ἦταν ποῦ δὲν ἤξεραν τίποτα, κι' ἡ ἀλαλιά κι' ἡ ξεχασμάρα τους τοὺς ἔφερε τυφλὰ νὰ πέσουν ἀπάνου στοὺς ἔχτροὺς τους; Κι' αὐτὸ πάλι τ' ἀνέβασμα καὶ τὸ κατέβασμα τῶν τραγοκεφαλῶν, ποὺ ἔκανε νὰ κουνιῶνται ἀργὰ, καμαρωτὰ ἀπὸ πάνω τὰ κέρατα κι' ἀπὸ κάτω τὰ γένεια, ἦταν πῶς δὲν ἤθελαν νὰ πᾶν στὸν πόλεμο τὰ ζωντόβολα, ἢ ἦταν φοβέρισμα δικό τους; Καὶ τὰ κουδούνια πάλι τὰ βροντόχη, ποὺ ἦταν ἀπὸνα κρεμασμένο στὸ λαιμὸ τους, κι' ἔπαιζαν μουσικὴ παράξενη μὲ τὸ πολὺλαλο τὸ βρόντημά τους, τὰχαν κι' αὐτὰ φοβέρισμα ὅσων τ' ἔκουγαν, ἢ χερὰ τῶν ἰδίων ποῦ τὰ κρατοῦσαν;

Μένοντας ἔτσι ἀτονα καὶ καρτερώντας τόσην ὥρα, ἀναθαν τὰ αἵματά τους. Τὰ μάτια τους ἄγρια στρηφογύριζαν. Τὰ χέρια τους μὲ τὸ στανιὸ δὲν ἔρχιζαν τὸ πετροβόλημα. Ἦθελαν ν' ἀφήσουν τοὺς ἔχτροὺς νάρθουν σιμώτερα, καὶ τότε νὰ τοὺς δώσουν τὴν πρώτη προσβολή.

Κι' αὐτὸ σὰν ἐγίνε, καὶ ζύγωσαν ὅσο νὰ τὰ φτάνῃ τὸ λιθάρι, τότε πετιῶνται τὰ παιδιὰ στὸ φανερό, καὶ μὲ τὸ πρῶτο πετροβόλημά τους ἔκαμαν τ' ἀλαλο κερατοφόρο φουσατο νὰ φανταστῇ, μ' ὄλη τὴν ἑσπερία, πῶς ἦταν χοντρὸ χαλάζι ὅ,τι ἔπεφτε ἀπάνου του καὶ νὰ προγγήξῃ πίσω φεύγοντας τρομαγμένο, καὶ τὸν ἴδιο τὸ γιδόκαπετάνιο μὲ τὸ

τροῦς, θὰ πούλῃσω ὅ,τι ἔχουμε, θὰ σὲ κατὰξω ὡς νὰ γιὰ τρεφτεῖς μὴ μολοῦσεις».

Ὁ σκοτωμένος ἀναστένναξε ὀπίσω: — «Μ' ἔτυράγνισες. Ἐμὸλεψες τὰ χέρια σου μ' ἀδερφικὸ αἶμα. Τί μεγάλο κακὸ ἔκαμες στὸ σπῆτι μας. Δὲν ἐσυλλογίστηκες τὸν κόρφο τῆς μάννας μας ποῦ μᾶς ἔθρεψε καὶ τοὺς δύο μας, πῶς μᾶς ἔσπειρε ἕνας πατέρα;» Κ' ἔκαμε νὰ σηκωθεῖ μὲ ἐξανάπνευ πνευμένος στὸ κύμα.

«Μετανοῶνω, σοῦ λέω· ἂν ἤθελα σ' ἀποτίλειωνα· καὶ θὰ σ' ἔκανα ἔτσι ποτὲ ἄλλο νὰ μὴ μολοῦσεις· μὰ μοῦ λείπει ἡ καρδιά· μὴ μολοῦσεις».

«Πεθάνω δὲν πεθάνω, δὲ μολοῦσῶ» τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ λαχτισμένος κλαίοντας «γιατὶ νὰ χάσω καὶ τὴ φαμιλιά σου; — Κἀν, ὁ ἑὸς ἄς σὲ κρῖνῃ!» κι' ἐλιγοθύμησε πάλι.

Κι' ὡς τόσο ἐρχότουσαν ἀπὸ τὸ χωριὸ κόσμος καμπόσος· κι' ἐμοιρολογοῦσαν ὄλοι γιὰ τὸ σκοτωμὸ τοῦ Νικόλα Λάμπουρας ξαφνισμένοι ἀπὸ τὸ ἀνεπάντεχο φονικὸ.

Δειλιασμένον τὸν ἔφεραν σπῆτι του· καὶ ἡ Βέγενια, ποῦ δὲν εἶχε ἀκόμα πλαγιάσει, ἐβγήκε οὐρλιάζοντας στὸ δρόμο ξιρόντας τί ἐσυνέβαινε. Μὲ τὸ βλέμμα ἐζήτησε τὸν ἀντρα της, ἐρήχτηκε ἀπάνου

σκύλο του τούς έκαμαν ν' άλαφιαστούν και νά τά χάσουν.

Έβαλε ο βοσκός άντλήλιο στά μάτια τó χέρι του νά ίδη και νά καταλάβη τί ήταν αυτό τó ξαφνικό "Υστερα έτρεξε κατά τó στρατόμαχ και τó σύναξε με τó στανιό, παράκουο και δειλιασμένο, και τóβαλε στό δρόμο πάλι. Και μπήκε αυτός τώρα μπροστά και τραβούσε ίσα κατά πάνω στην τάπια. Κι' ο σκύλος έτρεχε τριγύρω του κι' άλυχτούσε και φοβέριζε.

— Πίσω, τσοπάνε, στόν τόπο! μή ζυγώνεις! Πίσω!

Έκραζαν από μέσα μ' άγριες φωνές τά παιδοκόριτσα, κι' άμέσως οί σφεντόνες στρηφογύρισαν, τινάχτηκαν σκαστά κι' έστειλαν μ' ένα σφύριγμα συγκρατητό κι' άπόνα βόλι: στόν τσοπάνο Κι' αυτός, μπροστά σέ τέτοιο πετροσύννεφο, έσκυψε, πήδησε, προσπάθησε νά φυλαχτή, αλλά δέ μπόρεσε νά γλυτώση μιά δυνατή πετριά που τούρθε στην πλάτη και τόν μάκνισε χειρότερα. Χωρίς νά βάλη στό νού πόσοι ήταν και ποιοι αυτοί που τόν πολέμαγαν, και χωρίς νά θέλη άλλη βοήθεια, χύθηκε ίσ' άπάνου και δέν έβλεπε τίποτα μπροστά του. Και τά παιδιά, που είχαν έμπη κι' αυτά στό βρασιό τής μάχης, τούρριχναν δσες πρόφταιναν με χέρια και σφεντόνες, αλλά δέ μπορούσαν ν' άντικόψουν τήν όρμή του. Και σάν τόν έβλεπαν νά πέφτη στό τυφλά, έβγαλαν τότε κι' έσεισαν και τ' άρματά τους. Και τόν φοβέρισαν νά μήν έρθη κοντότερα, γιατί θά πάθη σφοδρά. Νά μή ζυγώση, άν θέλη νά μή μετανοιώση. Νά φυλάξη τή ζωή του. Νά μή χαλαστή άδικα. Νά πάη από κει πουρθε.

— Πίσω!

Αυτός δέν άκουγε ούτε τά λόγια τους, ούτε σκιαζόνταν και τ' άρματά τους! Τώρα οί μικροί πολεμιστάδες τά χρειάστηκαν. Πήραν τόν πόλεμο στό σοβαρά. Κ' είπαν πώς ήρθε ή ώρα που θά τά νοικούσε ο βοσκός ο κακοτράχαλος. Και τότε κακή τους άστοχιά κι' άλαλιά τους! Τι θά γίνονταν; Και που θαύρισαν καταφυγή άπ' τήν όργή του; Και τί ντροπή μπροστά σ' όλη τή χώρα! Και τί γέλοια κι' αναπαίγματα από τ' άλλα τά παιδιά! Τόσα παληκάρια αυτά νάνικηθούν! Και ποιός νά τά νικήση; Και ποιοι νά πάρουν τής νίκης τή χαρά; Ένας βοσκός και τά τραγιά του! Κι' ο σκύλος του ο κολοβός! Τέτοια σκέψη φέρνει σ' άπελπισιά. Κι' άφου δέν έκαναν οί πέτρες τίποτα, κι' άφου οί φοβέρες

του και τούπε σταυτί: — «Κάη, τόπες και τόκαμες». Έπειτα όδήγησε τούς άνθρώπους που νά βάλουν τόν έτοιμοθάνατο.

Ο Κώστας έκάλισε δέξω από τήν πόρτα του, γιατί δέν έμπορούσε νά βλέπει τó ψυχομάχημα: ένας μισόκοπος χωριάτης έπλυσε με κρασί και με ξύδι τές πληγές και τές έδσσε, αλλά έδήλωσε πώς ως τó πρωί ο Νικόλας θάπέθνηκε. Έπειτα ο κόσμος έφυγε για νά κοιμηθεί. Όλη νύχτα ο Νικόλας έμεινε άμίλητος και μόνο τó πρωί άνοιξε άκόμα τά μάτια. Η Εύγενιά τότες τόν έσίμωσε και τούπε.

«Νικόλα, νά ιδείς καλή ψυχή, μή μολοήσεις, μή με χάσεις κι' έμένα».

Ο σκοτωμένος εκούνησε τó κεφάλι λέγοντας όχι, τής έπιασε τó χέρι, κι' ένα χαμόγελο πικρό του στόλισε τó μαρμαμένο χέρι. Έπειτα έζήτησε νά κοινωνήσει.

Τέλος όταν ο ήλιος ήταν δέξω ήρθαν οί έξουσίες νάνακρίνουν τόν παθό και τούς άλλους. Κι' ο Κώστας τότες έφοβήθηκε όπισω μήν τόν έκατάδινε, κι' έμετανοιώσε πώς δέν τόν είχε άποτελειώσει στό γυαλό. Έστοχάστηκε πώς εκεί κάτου ο άδερφός του σκιασμένος τούχε τάξει νά τσωπάσει, αλλά πώς τώρα μπορούσε νά φανερώσει τά πάντα. Τότες έρρί-

δέ βοηθούσαν, είδαν πώς ήρθε ή ώρα νά φτάσουν και σ' άλλα μέσα του πολέμου.

Αξαφνα κάμποσες κουμπούρες γιομάτες με λογής λογών γιομίσματα, βρόντησαν στόν άγέρα. Τότε λάκισαν πίσω τά ζωντόβολα τά κουδουνάτα, κι' ο σκύλος με τήν κόντουρη ούρα στό σκέλια σύρθηκε σκούζοντας πονετικά, κι' ο ίδιος ο τσοπάνος ο παληκάρος λίγυσε πίσω, στάθηκε μιά στιγμή κι' έφυγε υστερα, άνεμιστήκε καλύτερα, κατά τó δρόμο που έφρευαν και τά ζωντανά του.

Σ' αυτό τ' άδόκητο τó τσάκισμα, σ' αυτή τή νίκη τήν άνέλπιστη, που πήραν τά παιδιά μ' άγώνα πέρα από τή δύναμή τους, ένα νάκρασμα βροντόφωνο πετάχτηκε άπ' τά στήθια τους, κι' έκαμε ν' άχολογήση όλο τó κάστρο: κι' όδες οί τάπιες, που πήραν τόν άντίλαλο, άπόρησαν γιατί θυμήθηκαν άχούς και χτύπους περκαμένους, και τά μπουντρούμια τά βαθιά δέχτηκαν τόν κρότο με τρομάρα, κι' ή Μίνια ή θεοσκότεινη κι' φοβερή! τόν άρπαξε, τόν κλωθογύρισε πολλές φορές; και τόν έβγαλε πέρα στό γιαλό νά τόν δώση στό καράβια, κι' αυτά στή φευγάτη τή Βασίλισσα νά τόν πάν!

Κι' ο μαύρος ο βοσκός έβαλε μπροστά τά γίδια κι' αυτός από κοντά με τó λυκόσκυλο κουτσαίνοντας, γιατί έφαγε κι' αυτός τó μερδικό του, κίνησαν νά πηγαίνουν. Μαύρος βοσκός, που είχε τά ζωντανά του άφήση άτάλαστα τó μεσημέρι, και μαύρα ζωντανά, που ήθελαν λίγον ίσκιο, νά μήν τά δείρη τó κάμα τó μεσημεριανό! Ζήτησαν όμως ίσκιο άταίριαστον, τόν ίσκιο τής Μεγάλης Τάπιας, και διάλεξαν για στόλισμα τόπο που δέν πήγαινε στή γιδίσια τήν άφεντιά τους Γι' αυτό καλά τάπαθαν, κι' άν θέλουν άς κοπιάσουν άλλη μιά φορά!

Έφρευε πέρα τó κοπάδι, και τó βρόντημα τών κουδουνιών και τών κερατιών τó κούνημα, που πρώτα τόσο φόβο είχε προξενήση στό παιδιά, τώρα λύπη μονάχα τούς γεννούσε. Κι' ο έρημος βοσκός μέσ' τή ντροπή και στό θυμό του γύριζε πίσω κι' έρριχνε κανένα λιθάρι στό παιδιά, και φοβέριζε κάθε στιγμή που σταματούσε. Και σάν έφτασε μακρὰ και κόντευε νά περάση από τó χαλασμένο κάστρο και νά κρυφτή, άνέθηκε σ' ένα ψηλό κοτρώνι, γύρισε κατά κείνα και τούς έστειλε αυτά τά λόγια:

- Όρέ, τίνος είναι τó κάστρο, δέ μ' λέτε;
- Γιατί ρωτάς, ώρέ; Δικό μας είναι!
- Και ποιός σάς τόδωτε, ώρέ;
- Κανένας! Τόχομε μεις; και τó κρατούμε!

χτηκε στό σπίτι, έπεσε γονατιστός μπροστά στό μισοαπεθαμένο κι' έκλαιγε, κι' έμοιρολογούσε "Ο σκοτωμένος άποκρίθηκε στόν κριτή που τόν έρώτισε άν είχε γνωρίσει τó φονηά ένα όχι με τó κεφάλι και ή Εύγενιά είδε τó χαμόγελο τής εύχρηστησης άπάνου σ' ά χείλια του άντρος της και δέν έμπόρεσε πλιά νά βαστάξει. Μία σίγαση για τó δολερόν άνθρωπο τής άνέθηκε από τήν καρδιά: μία φωνή από μέσα της τής έχάλεψε έγδίχηση και δικαιοσύνη: άνανοήθηκε πώς θά περνούσε τή ζωή της με τó άνάξιο θηρίο και άποφάσισε εκείνη ή ίδια τήν κατάδική του. Ξάφνω έβάλλθηκε νά φωνάξει μπροστά στες έξουσίες.

«Κάη, καταραμένε: έσύ τόν έσκότωσες; έσύ, κι' όχι άλλος, που κλαίς, δολερέ».

«Όλοι τήν εκούταξαν σαστισμένοι κι' έγύρισαν έπειτα πρós τόν άνθρωπο που άποθήνησε και που είχε τά μάτια γιομάτα δάκρυα: κι' ο κριτής κοιτάζοντάς τον έρώτησε.—Είναι άλήθεια;»

«Άκρα σιγή έβασίλεψε».

«Μήν τó κρούσεις;» είπε ή γυναίκα «αύριο θά με σκοτώσει και μένα γιατί έμαρτύρησα».

«Ο έτοιμοθανάτος εκούνησε τó κεφάλι λέγοντας ναι, και σέ λίγο του βγήκε ή ψυχή».

Κρασάδες Όχτώβρης 1904.

— Τώρα όμως θά τó πάρω 'γώ!
— Είν' άπαρτο, βοσκέ! Έλα, άν μπορείς!
— Έγώ τó πλέρωσα και θά τó πάρω!
— Σέ ποιόν τó πλέρωσες; Στόν Τούρκο ή στό Βενετσάνο;

- Όρέ, στόν Έφορα τó πλέρωσα!
- Νά τó πλερώσης και στήν Έφορίνα!
- Τó νοίκιασα βοσκή για τά τραγιά μου!
- Ψόφος νά πιάση κι' έμένα και τά τραγιά σου!
- Καρτεράτε με!
- Καλώς νάρθης!
- Νίκα Άτσάλο, με λέν έμένα!
- Κάστρο περήφανο μάς λέν έμας!

Κι' ακολούθησε τó δρόμο του ο βοσκός. Κι' άργά, έτσι καθώς ειχ' έρθη, βγήκε από τó κάστρο. Και πήγαινε βόσκοντας και σαλαγώντας. Και πέρασε κάτου από τήν τάπια που ήταν τά παιδιά και τά φοβέρισε με τήν άγκλίτσα. Κ' εκείνα, τά διαβολεμένα, είχαν έβγη στό μπεντένια και τόν θύμωναν άκόμα με τά γέλοια, τά πειράγματα και τά χουγιαχτά τους.

(Συνέχεια στό άκόλουθο φύλλο).

Γ. ΒΛΑΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΤΑ ΚΡΙΝΑΚΙΑ ΤΗΣ ΑΜΜΟΥΔΙΑΣ

(Lamartine)

Ψαράδες είδαν μιάν αυγή κάποιου κορμι βγαλμένο
Γυναίκας στήν άκρογιαλιά άπ' τó κύμα τής νυχτιάς:
"Ω πόση, πόση είχε μορφιά κι' άς είταν πεθαμμένο!
Κ' έτσι από τότε αυτοί οί άνθοι βγαίνουν στής άμμουδιάς

Τήν άκρη, που ήρθ' εκείνη.

Από που τάχα νάρχονταν ή άγνωστη παρθένα,
Για νά ζήτηση άπ' τó φτωχό τó ναύτη τάφου γή;
Καράβι δέν ξανόξανε στή θάλασσα κανένα
Δέν είχε μήτε δαχτυλίδι, είταν νεκρή, γυμνή,
Ντυμένη από τó κύμα.

Τό πιο όραίο σάβανο σ' όλα τά σπίατα τρέξαν
Και για νά τή στολίσουνε γυρέφαν, και μ' άνθους,
Με κρινούς και με νάρκισσους στεφάνι τής έπλέξαν
Παρθένες τής τραγούδησαν άποχαιρετισμούς,
Μαννάδες τή θρηνήσαν.

Στήν άμμουδιά που τίποτα δέ βγαίνει, εκεί τó μνήμα
Τής κάμανε, παρδσταινε τόν άγονο καημό
Μά τά λουλούδια σπλαχνικά τó γλύκαναν τó κύμα,
Η άμμουδιά χορτάρισε και τó λουλούδι αυτό
Τό καλοκαίρι άνοιγει.

«Ω, τών καρδιών μας μέλισσες που ή άγάπ' είναι
[τό μέλι,
Παρθένες, μάστε τής έρμας τó κρέινο, τόν άνθό
Που άνθει στό μνήματα, στή γή τó στείρανε οί άγ-
[γέλοι,

Είν' τόνομά του μυστικό, ποθείς τόν ούρανό
Από τήν ευωδιά του.

ΛΕΑΝΤΡΟΣ Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

— Έλενίτσα, δέ βλέπεις που ή Γιαννούλα σου παίρνει τά γλυκά σου;
— Δέ με νοιάζει. Είν' από κείνα που τήν άρρωσταίνουν πάντα.

ΠΑΝΤΑ ΜΑΖΙ ΜΟΥ

Κι αν στη ζωή δε σε θωρούν οι άλλοι,
Στόν κόμπο που γελούν λουλούδια η χιόνια
Και στο βουνό ψηλά και στάκρογαλί
Νά ζής σε νοιώθω στο πλευρό μου αιώνια.

Γέροντ μπροστά στο Χάρο ταπεινοί,
Μά βρέθηκε μαζί μου νικημένος
Είσαι για μένα πάντα ζωντανή
Και μόνο ο άλλος κόσμος πεθαμένος!

ΕΝΑΣ

ΡΑΣΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΚΕΦΑΛΑΙΑ

Ed è colpa mia se così è?
(Macchiavelli)

Στο μεγάλο Δάσκαλό μας Ψυχάρη

Χρόνια τώρα που διαρκεί ο αγώνας και δεν προχωρέσαμε μ' ουδ' βήμα, χρόνια τώρα και δεν πληθύνουμε, χρόνια τώρα και ακόμα απορούμε γιατί δε νικήσαμε επί τέλους. Και το ζήτημα τόνωμάσαμε γλωσσικό και το ζήτημα δεν ήταν γλωσσικό· ήταν θρησκευτικό μη ξαφνιστήτε. Είχαν δίκιο οι όχτροί μας να μας κηρύτουνε ιερό πόλεμο μόλις ξεμυτίσαμε με το Κκινούργιο Βαγγέλιο στο χέρι.

Ήρθαμε ν' ανατρέψουμε μιά δλ' κερη Παλιά Θρησκεία και ένας πελώριος Ποπεδονότσεφ, Βυζαντινός Καλόγερος και Αρχαίος Έλληνας μαζί, έδι' αταξε τους Τσάρους της στενοκεφαλιάς μας να σφάζουν τους βεβηλωτάδες. Είτανε θρησκευτικός ο πόλεμος και ν' γικτί. Κάθε θρησκεία έμ'α παλιώση, η καλύτερα άμα λαϊκεφτή, χάνει την ουσία της και απομένει μοναχά το ρούχο της, οι τύποι. Μ'ας απομεινε λοιπόν ένα ράσο καλογερίκο από τη Βυζαντινή ιστορία και μιά περικεφαλαία σχολαστική από την Έλληνική ιστορία. Και έτυχε και τα δυο να μιλούν την ίδια γλώσσα και συνεννοηθήκανε λαμπρά.

Είναι αδύνατο τώρα να σκεφτούμε πέρα απ' την αξιοπρέπεια της περικεφαλαίας μας, και είναι αδύνατο να σκοτώσουμε δίχως να κάνουμε το σταβρό μας.

Γιατί μαλλώνουμε αναμεταξύ μας και τραγώμαστε σαν τα σκυλιά; Γιατί έτσι έκαναν και οι αρχαίοι Έλληνες. Γιατί σκοτώνουμε το έθνος σε τέτιες περιστάσεις; Γιατί έτσι το σκότωσαν και οι καλόγεροι μιά φορά. Και τους δυο αυτούς αποδιοπομπαίους τράγους ήρθε να τους σαρώση το Νέο Πνέμα, ο Νέος Ρωμιός, ο Μαλλιάρός· και Μαλλιάρός δε θα πη Αρχαίος Έλληνας, μ' ουδ' Καλόγερος Βυζαντινός· θα πη άνθρωπος που δε θέλει θρησκεία μουμισμένη σε συναξάρια και γλώσσα κρυσταλλωμένη σε πάπυρους σκοροφαγωμένους· θα πη άνθρωπος που θεωρεί τον έαφτό του ίκανό να σηκώση όλη την έφ' όνη των πράξεών του δίχως να επικαλεστή την άρωγήν των προγόνων του· θα πη άνθρωπος που δεν παραδέχεται τον πατέρα του, άφου άφτός άνήκει πιά στο παρελθόν, στην ανθρωπότητα όλη δηλαδή.

**

Στά μέρη μας ένας πατέρας είχε στείλει το παιδί του στο Γυμνάσιο να σπουδάξη. Τόν πρώτο χρόνο έπηγε να ρωτήξη τους καθηγητάδες πώς πάει το παιδί του: «έξυπνο, μ'α διεφθαρμένο...» Τό δεύτερο χρόνο: «έξυπνο παιδί, εύφρεστατο, μ'α άθεος...» Τόν τρίτο αξύπνο μ'α μαλλιάρός, δεν παραδέχεται την γλώσσα των πατέρων μας και γι' άφτό τον αποβάλαμε...»

Ο πατέρας ο καημένος πάει να μαλώση το παιδί να πάη να ζητήση συχώρηση από τους δασκάλους του για να πάρη τό δίπλωμά του. Ο γιός έβρισε τον πατέρα του και έφυγε για να μην ξαναγυρίση πιά ούτε στους δασκάλους του, ούτε στους πατεράδες του.

Άφτη η ιστορία είναι ένου παιδιού, μ'α των πιό μεγάλων θάναι πιό μεγάλη, κι' όταν έγίναμε μαλλιάρκοι όλοι μας έκαναμε θυσίες, και άλλες δε σηκώνει πιά η ράχη μας. Ζητάς θυσίες άλλες, πατέρα μας, κι' έμεις είμαστε θυσιασμένοι. Μ'ας προσκαλείς, πατέρα, να ξανασηκώσουμε τό σταβρό, κι' άφτό μ'ας θυμίζει τη παλιά μας δύναμη και τη σημερινή αδυναμία, γιατί είμαστε λεγών άπομάχων και με μίσος αναπολούμε τη θεία στιγμή που είχαμε τη θεία άφέλεια να άνεθούμε στο Ρωμείο Γολγοθά. Μ'η μ'ας προσκαλείς να άνεθούμε, γιατί θα ξεσκιστούμε. Πεσμένοι από θεώρατο ύψος, Ναβουχονδονόσορες έγίναμε μ' άητού νύχια και με θειού μορφή και τα μάτια μας έθόλωσαν περιμένοντας να ξαναφυτρώσουν καινούργια βλαστάρια από τον πεσμένο πλάταν· και ο πόλεμος του καθενός χωριστά μ'ας έκανε έγωιστάδες και ο καθένας μας ρήγας πολεμιστής γυρέβει δικό του πύργο να θρονιαστή.

Φώναξέ μας, έσ' άητοπούλα, γλυκειά κλωσσομάννα, κι' άνοιξε τα φτερούγια σου για να μ'ας μαζέψης όλους· έμεις, πατέρα, θα ζητήσουμε ν' άνεθούμε στα φτερά σου άπάνω, άπάνω στο κεφάλι σου. Είμαστε τα ρωμιόπουλα, τα χαϊδεμένα παιδιά του Θεού και της Φύσης. Είμαστε όχιόπουλα και θα ξεσκίσουμε τα στήθια σου.

Και σα σε είδα, πατέρα μου, στη βιβλιοθήκη σου με ζοπρα πιά μαλλιά «να μ'ας άγαπής ακόμα στη μοναξιά σου» άθελα θυμήθηκα τους άρχηγούς των θρησκειών που μαρτύρησαν πριν θριαμπίψη η ιδέα τους, άθελα θυμήθηκα τα λόγια που λέει ο Schiller για τό θάνατο του Γουστάθου Άδδ'όφου νικητού του Lützen στον τριακονταετή θρησκευτικό πόλεμο: «Έπέθανε άγιος, άγνός, πριν η φιλοδοξία φαρμακώση την ψυχή του», και είδα άπάνω απ' την κάτασπρη, την Ολύμπια κορυφή σου, να αίωρ' ρται ο ίδιος άγνός φωτιστάφανος και τα ίδια χρυσά λόγια και τρομαγμένος έρώτησα γύρω μου:

— «Άσπρισάν τα χωράφια της Ρωμισούνης; ήρθε η ώρα του θέρου; και στο Lützeu τό δικό μας ποιός άγνός Γουστάθος θα πέση για να γλυτώση τό νέο Λούθηρο; Ποιανού οι πόθοι θα μείνουν παρθένοι; Ποιανού η Κάρμεν θα παιχτή όταν ο μελωδός Όρφέας θ'άχη ρίξη τη λύρα του στο ποτάμι;» Ed è colpa mia se così è?

Αίψυπτο. Chibin-el-Kom

ΘΕΟΦΑΝΗΣ ΜΑΒΡΟΜΑΤΗΣ

Έβλήνη; Φαίνεσαι πολύ εύχαριστήμενη απ' τό καινούριο σου φέρεμα.

Κατίνα: Ναι· τό βρήκε καλό ο άντρας που πειότερο άγαπώ και τό κατηγόρησε η γυναίκα που πειότερο μισώ.

Φώτω(βλέποντας ένα άγαλμα της Άφροδίτης της Μήλου): Μου φαίνεται, Σμαρώ, πώς οι γυναίκες τα παλιά χρόνια είχανε πιό πλατύ στήθος παρά τώρα.

Σμαρώ: Ναι, ίσως οι άντρες είχανε πιό μακρ'α χέρια.

Τό καλύτερο μέσο για να μη ξεχνάς είναι να δένης μιά κλωστή στο δάχτυλό σου. Τό ίδιο έκανε και μιά γυναίκα τάντρός της τό πρωί, για να του θυμίση να κόψη τα μαλλιά του.

Γυρίζοντας ο άντρας τό βράδυ στο σπίτι βλέπει την κλωστή στο δάχτυλό του. «Ναι, τό θυμάμαι», έπτε, και περήφανα χαμογελώντας μπήκε στο μαγαζι που συνήθασε και κάθησε σε μιά πολυθρόνα.

— Μ'α σ'ας έκοφα τό πρωί τα μαλλιά, κύριε! του άνει μ' άπορία ο μπαρμπαέρης.

Ο ΞΕΝΟΣ ΤΥΠΟΣ

Στο φιλολογικό περιοδικό «Vjessy» της Μόσκας, φ.λλ. Φλεβάρη 1905, δημοσιεύτηκαν τάκόλουθα:

«Τώρα τελευταία δημοσιεύτηκε στο «Νουμά» (φυλλ. 129—132) ένα δράμα κοινωνικό του κ. Δ. Ταγκόπουλου, γνωρισμένου δημοσιολόγου, που πρώτη φορά και μ' έπιτυχία, μ'ας φανερώνεται δραματογράφος. Τό δράμα ονομάζεται «Ζωντανοί και Πεθαμμένοι» και η ύπόθεσή του πάρθηκε από τα τελευταία ταύ ξανακιωμού ρέματα που κλειούνε μέσα τους τό μέρος εκείνο της Έλληνικής κοινωνίας τό πιό διανοητικά δουλεμένο. Ζωντανοί είν' εκείνοι που θέλουνε να κόψουνε την κλωστή με τα περασμένα, που θέλουνε να είναι, άπλοστάτα, «Ρωμιοί», και όχι μονάχ' άπόγονοι των αρχαίων Έλλήνων», που θέλουνε να ρήξουν από πάνω τους τό δυσκολοβάσταχτο βάρος της δόξας των προγόνων τους. Οι πεθαμμένοι, έξεναντίας, όνειρεύονται τό ξαναγέννημα της «μεγάλης Έλλάδας» άπάνου στα χαλάσματα της Άκρόπολης. Είναι φωνακλάδες που δεν έχουν παρά τα λόγια, και τους λείπουν τα πράγματα. Πρέπει να σημειωθεί πως πρώτη φορά μ'ας δείχνονται σ' έλληνική σκηνή άνθρωποι από την τάξη τη διανοητική. Ός τα τώρα οι δραματογράφοι παίρνανε τα θέματά τους από τη ζωή του λαού η των μικρονοικοκυραίων.»

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ

Όταν πρωτιάσασε τη σημειωσούλα του Δασκίλου μας για τό «Συγγραφέυς» μούρθε να γράψω δυο λόγια άπάνω σ' αυτή, μ'α σταμάτησα. Ύστερις όμως που διάβασα την άντισημειωσούλα γ'α την ίδια λέξη του «Κάπιο; που δεν τον ξέρεις» είπα ν' ανακατευτώ κι' εγώ στη συζήτηση με την ιδέα πώς κάτι μπορεί να βγη. Και πρώτα-πρώτα τη λέξη που μ'ας προτείνει ο δεύτερος, δηλ. τό «λογογράφος» δεν την βρίσκω μήτε κατάλληλη μήτε και πολύ σωστή, γιατί λογογράφος είναι φτιάσμα της καθαρ'ουσσας, λέξη που δεν έχει μέσα της τό άληθινό νόημα του «συγγραφέυς», που μ'ας θυμίζει κομμάτι Φραγκισμ'ο και που στη γλώσσα του λαού σημεινεί εκείνον που γράφει λόγους μονάχα. Μιά φορά τό «λόγος» οι ποιητάδες κι' οι συγγραφές δε μεταχειρίζονταν για να φανερώσουν τα κεφάλια η τα μέρη, που χώριζαν κάθε τους έργο. Τη σημασία αυτή πήρε κι' η καθαρ'ουσσά και μ'ας έφτιασε τό «λογογράφος», γι' αυτό δε λέει και τίποτε. Σήμερα λόγους γράφουν και βγάνουν μονάχα οι βουλευτάδες, οι ρήτορες, οι διδάχοι της θρησκείας, οι ξεσηκωτάδες του μυαλού του λαού σε κρίσιμες περιστάσεις και οι τέτιοι.

Κατά την ιδέα μου ο «συγγραφέυς» στη ζωντανή μας γλώσσα λέγεται σωστά και γράφεται σωστά συγγραφέας και όχι συγραφέας. Τό ν δε χάνεται όπως δε γάθηκε στο συγγενής, στο έγγονος η άγκόνι, στο έγγαστρωμένος η γαστρωμένος, στο έγγυητής και άλλα. Ίσως στο συγγραφείας άκούγεται κάπως άλαφρότερα· πάντα όμως άκούγεται. Δεν είμαι καθόλου δυνατός στα γλωσσολογικά, μ'α μου φαίνεται πως έδω δεν πέφτω και πολύ έξω. Για τό ν και την προφορά του έχω κάμει κάμποσες παρατήρησεις άπάνου στη κουβέντα με λογής-λογής ανθρώπους κι' έλπίζω να τις γράψω μιά μέρα.

Ο «συγγραφείας» λοιπόν. Η κατάληξη έας δεν πρέπει να μ'ας τρομάξη καθόλου, μήτε κι' είναι φόβος να γίνη ποτές ιός, γιατί ζή στο στόμα του λαού και μάλιστα του άρ'εσι και πολύ καθώς δείχνεται από τα παραδείγματα τούτα: Σκαπανείας, ίππέας, δεκανέας, λέξες που κάθε μέρα τις λέει ο λαός, που τις έκαμε δικές του τό Έθνος, γιατί οι περισσότεροι Έλληνες πήγαν και θα πηγαίνουνε στρατιώτες, και που άκούγονται σε κάθε μεριά του Έλληνισμού. Τη λέξη «γραμματέυς» την έκαμεν ο λαός «γραμταίικος», μ'α δεν έδιωξε καθόλου και τό «γραμματέας». Σ' όποιο ύπουργείο κι άνήκει κανένας θ'άκούση πάντα κάποιονε ναρ'ωτάξη: «Έδω είναι ο κ. Γραμματέας;» η «Ήρθεν ο κ. Γενικός Γραμματέας;» Είχα την τιμή να είμαι άρκετόν καιρόν σ' ίδι'α-τερος Γραμματέυς του καλού μας Δήμαρχου της Άθήνας, του κ. Μερκούρη. Κάθε μέρα κουβέντιαζα με πολλούς,

παραπολλούς ανθρώπους, άλλους γραμματισμένους κι' άλλους αγράμματους, και πολλοί με ζητούσανε στὸ γραφειό μου, μὰ κανένας ἀπ' αὐτοὺς δὲν ἔλεγε «γραμματικὸς» οὔτε «γραμματεὺς» παρὰ πάντα ὁ «γραμματέας» καὶ αὐτικτικὴ «γραμματία». Ὁ ἴδιος ὁ κ. Δήμαρχος πολλὰς φορές ἔλεγε: «ὁ γραμματέας μου» Θέλουμε κι' ἄλλες ὀνομαστικὲς σὲ ἕας; Νὰ τὰ Μανιάτικα παρανόμια: Μαυράδας, Πετρίδας, Δημητρίδας, Κουκέας, Μοσκουλέας, Μαυρέας καὶ χιλιά ἄλλα ἀκόμη. Μὰ θὰ πῆ κανένας: Αὐτὰ εἶναι παρανόμια. Καὶ τί με τοῦτο; Μήπως τὰ παρανόμια δὲν ἔχουνε δικαιώματα στὴ γραμματικὴ καὶ στὴ γλωσσολογία; Εἶναι ἀκόμη καὶ τὰ ὀνόματα Ὀθυσίας, Ὀδυσσείας, ποὺ ἔτσι τὰ φωνάζει ὁ δὸς ὁ κόσμος. Ὅλες αὐτὲς τίς λέξεις ὡς τώρα δὲν τίς εἶπε κανένας: Σκαπανιά, δεκανιά, Ἰππιά γραμματιᾶ, Μαυριά κτλ. Ὀθυσιά, Ὀδυσσεία, Ὀρφιά, καὶ Ὀρρω πῶς; ποτὲ δὲ θὰ τίς πῆ. Νὰ κι' ὁ ζωγράφος μὰς ὁ Ἀριστέας ποὺ ὄσο κι' ἂν ὑπογράφεται Ἀριστέας, ὁ κόσμος τότε λέει: «ὁ Ἀριστέας» ἔχει ὁμοίως κι' αὐτὸ Ἀριστιᾶς. Στὴν ἴδια σειρά βάζω καὶ τὸ «βαφείας» ἂν καὶ λέγεται καὶ «βαφιάς», μὰ σὲ περίστασι, ποὺ ὁ λαὸς λέγοντας τον ἔτσι, θέλει νὰ δείξῃ πῶς ὁ βαφείας αὐτὸς δὲν εἶναι καθὲς τεχνίτης. Μὰ καὶ τὴ λέξη «βασιλέας» θὰ τὴν ἀκούσῃ κανένας καὶ στὴν Ἀθήνα καὶ σ' ἄλλες πολιτείες συχνότερα ἀπὸ τὸ «βασιλιάς». Ὅστε, καθὼς βλέπουμε, τὴν ἔχει τὴ κατάληξη ἕας ὁ λαὸς καὶ σὲ μεγάλο βαθμὸ, τὴν ἄλλαξε σὲ ἴδις ὅπου τοῦρχονταν ὁμοίως, μὰ κι' ὅπου ἤθελε νὰ δείξῃ κάποια κακὴ σημασία. Γι' αὐτὸ ἔχει τὸ «γραφιάς» γιὰ νὰ λέγῃ τὸ μουτζαλωτὴ τοῦ χαρτιοῦ, μὰ φύλαξε καὶ τὸ «γραφείας» ὅταν θέλει νὰ πῆ τὸν ὑπάλληλο. Τὸ νόστιμο ὁμοίως εἶναι: πῶς καὶ τὴν κατάληξη ἕας τὴν ἔχει σὲ κάμποσες λέξεις μὲ βριστικὴ σημασία καὶ ποὺ δὲν τὴ γράφω γιὰ νὰ μὴ νοιώσουν κάποιοι ἀηδία ὅσοι θὰ διαβάσουν τίς γραμμὲς μου τοῦτες. Ὀρρω πῶς τὸ ζήτημα γιὰ τὸν ἐνικό ἀριθμὸ λύνεται μ' αὐτὰ πολὺ σωστά καὶ σύμφωνα μὲ τὸ γλωσσικὸ αἰσθημα τοῦ λαοῦ καὶ μὲ τὴν ἐπιστήμη.

Ἄς ἔρθουμε τώρα στὸν πληθυντικό. Ὁ τύπος συγγραφέων ὀρθὰ-κοφτὰ μοῦ φαίνεται ὁ καλύτερος κι' ὁ πιὸ σωστός, γιὰτὶ στηρίζεται ἰσα-ἰσα ἀπάνου στὴ γλώσσα τῆς ζωτικῆς. Ἡ κατάληξη ἦδες εἶναι πολὺ ἀγαπητὴ καὶ συχὴ στὸ στόμα τοῦ λαοῦ τόσο, ποὺ πολλὰς φορές λέει καὶ οἱ ταμῆδες: Τίς ἴδιες λέξεις ποὺ ἀνάφρα παραπάνου τίς ἀκούμε καὶ στὸν πληθυντικὸ νὰ λέγονται ἀπὸ κάθε λογῆς Ἕλληνα «σκαπανῆδες, ἰππῆδες, γραμματέηδες, βαφῆδες». Τὰ παρανόμια τὰ Μανιάτικα ἀδύνατο νὰ εἰπωθοῦν ἄλλως παρὰ Πετρίηδες, Δημητρήδες, Μαυρήδες, Κουκέηδες καὶ τὸ βεβαιόουν αὐτὸ μὲ τὸν πισσημέτερο τρόπο χιλιάδες ὀνόματα ποὺ τὰ συγγολένε. Μὰ θὰ μοῦ πῆ κανένας: «Κυρίε μου οἱ λέξεις, ποὺ μὰς εἶπες παραπάνου μὴ κανε στὸ στόμα τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὴν καθαρεύουσα, πῆραν τὸ λαϊκὸν τύπο, μὰ δὲν εἶναι καὶ γνήσιες δημοτικὲς, γι' αὐτὸ δὲ μποροῦν νὰ χρησιμέψουν ὅσο πρέπει στὴν ἀπόλυτη ἀπόδειξη». Ὅστε δὲ φτάνουν αὐτὰ; Μὰ νὰ ποὺ ἐγὼ φύλαξα γιὰ τὸ τέλος καὶ μιὰ λέξη καθαυτὸ λαϊκὴ. Καὶ μάλιστα ξένη λέξη, ποὺ ὁ λαὸς μὲ τὴ θαυμασία γλωσσολογικὴ του δύναμη τῆς ἔδωκεν ὅλη τὴν Ἑλληνικὴ φόρμα. Στὴν Πάτρα καὶ σὲ πολλὰ μέρη τοῦ Μωριά καὶ σὲ μερικὰ τῆς Ρούμελης λένε ὁ κολλέας (σύντροφος). Πρῶτα ἦταν collegas, ὕστερον κολλήγας (τὸν λένε ἔτσι σὲ πολλὰ μέρη) καὶ παραῦστερον κολλέας. Στὰ ἴδια αὐτὰ μέρη ἀκούσῃ πάντα κανένας καὶ τὸν πληθυντικὸ κολλήηδες, ἀπὸ παιδιὰ κι' ἀπὸ μεγάλους: «εἰμαστε κολλήηδες». Ἐρχονται οἱ κολλήηδες μου, σὲ ζητοῦν οἱ κολλήηδες σου. Εἶναι: κ' ἕνα παλιὸ δίστιχο ἀπὸ κάποιο τραγοῦδι:

Καὶ μ' ἔμας οἱ μπένδες
Γίνηκαν κολλήηδες.

Ὀρρω πῶς αὐτὰ ἀκούνε γιὰ νὰ κρατήσουμε τὸν τύπο συγγραφέας καὶ τὸν πληθυντ. Συγγραφέηδες χωρὶς νὰ ζητᾶμε ἄλλον ἄδικα καὶ χωρὶς νὰ ἀλλάξουμε τὴ σημασία τοῦ μοναδικοῦ μὰς γραφιδῶ. Ὅσο γιὰ τὸ ρῆμα, ὅποιος θέλει νὰ συγγράφῃ, ἂς κοιτάξῃ πῶς ἐσύγγραφαν οἱ ἀληθινοὶ συγγραφέηδες καὶ ἂς εἶναι φυσικὸ τοῦ θὰ μπορέσῃ νὰ συγγράφῃ κατὰ καλὸ, καὶ τότες θὰ πῆ: νὰ ποὺ ἐσύγγραψα κ' ἐγὼ καὶ δὲν εἶμαι ἄπλοος γραφιδῶς.

Ἀλεξάνδρεια 26 τοῦ Φλεβάρη 1905

ΝΑ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΝΗΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ
ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ
Γιὰ τὴν Ἑλλάδα ἀρ. 10.—Γιὰ τὸ ἔξωτερικὸν ἔρ. χρ. 10
20 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 20

ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ: Στὰ κίσκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὀμόνοιας, Ἰπουργεῖου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιοδρόμου (Ὁφθαλματρεῖο) Σταθμοῦ ὑπογείου Σιδηροδρόμου (Ὀμόνοια) ὁτὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη Πλατεία Στουρνάρα, Ἐξάρχεια, ὁτὸ βιβλιοπωλεῖο «Ἐστίας» Γ. Κολάρου. Στὸν Πειραιᾶ: Καπνοπωλεῖο Γ. Ξηροῦ. ὁδ. Βουβουλίνας ἀρ. 1, σιμὰ στὴν Τροῦμπα Ἡ συντρομὴ πληρώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἐνός χρόνον πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ
Κ Α Ι
ΠΡΑΜΑΤΑ

ΣΤΗΝ „ΑΚΡΟΠΟΛΗ“

τῆς περασμένης Κυριακῆς, σελ. 4, στίλ. 4, δημοσιεύτηκε μιὰ δῆλωσις πολὺ περιέργη, τῆς κ. Ἀσπασίας Μ. Γουλιμῆ, καὶ μι' ἄλλη δῆλωσις, ἀκόμα περιεργώτερη, τῶν ἀνθρώπων τοῦ σπιτιοῦ τῆς ποὺ νὰ σᾶς ποῦμε τὴ μαυραλήθεια ἀξίζουσι κ' οἱ δύο τους, οἱ δῆλωσες ὁπλ. νὰ χαραχτοῦν μὲ χρυσοῦ γράμματα στὴ σάλα τῆς Βουλῆς γιὰ νὰ τίς διαβάσουν ὅσοι φαντάζονται πῶς ἡ πατρίδα μὰς δὲν κατοικιέται ἀπὸ λεύτερους πολίτες, ἀλλ' ἀπὸ κομματικὸς ραγιάδες καὶ ἀπὸ βώδια—μὲ τὴν κυριολεξία τῆς ἡ λέξῃ—συνταγματικά.

Ἡ κ. Γουλιμῆ, λοιπὸν ποὺ λέτε, ἀπαντώντας σ' ὄσους τῆνε συκοφαντήσανε πῶς ἔδωκε ὅλη ἡ ἕθνηκε τὸν συνδυασμὸ τοῦ Δεληγιώργη-Τρικούπη στίς τελευταῖες ἐκλογές, δηλώνει πῶς καὶ ὕστερα ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ ἀνθρώπου τῆς, ἀνῆκε, αὐτὴ καὶ ὅλ' οἱ ἀνθρωποὶ τοῦ σπιτιοῦ τῆς, στὸν σεβαστὸν κτλ. Θ. Π. Ντεληγιώργη, καὶ ἀπακούουσα εἰς τὴν διαταγὴν του, ἔδωκε τὸ ὄψ ψήφους τῆς στὸν συνδυασμὸ Δεληγιώργη-Τρικούπη.

Ἡ δεύτερη δῆλωσις τώρα. Μὰ αὐτὴ ἀξίζει νὰ δημοσιευτεῖ ἀλάκρη κι' ὅς εἶναι καὶ στὴν καθαρεύουσα γραμμῆν. Ἐξαιρετικὴ ἡ περίστασις κ' ἐπιτρέπονται τὰ τέτια:

ΔΗΛΩΣΙΣ

Ἡμεῖς πάντες οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι χωρὶς κ' οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ Ἀγγελοκάστρου τοῦ δήμου Ὀλυνίας τῆς ἐπαρχίας Μεσολογγίου, ἀνήκομεν ἀποκλειστικῶς, καὶ θὰ ἀνήκωμεν εἰς τὴν οἰκογένειαν Γουλιμῆ, τῆς ὁποίας κεφαλὴ εἶναι ἡ χήρα τοῦ μακαρίτου ἀρχηγοῦ μὰς, καὶ πολυτίμου προστάτου μὰς Μιλτιάδου Γουλιμῆ, εἰς τὸ κέλευσμα δὲ τῆς χήρας Γουλιμῆ ὑπακούοντες πάντοτε, ἐψηφισαμεν κατὰ τὰς παρελθούσας ἐκλογὰς τὸν συνδυασμὸν μόνον Δεληγιώργη καὶ Ἰωάννου Τρικούπη.

Ἐν Ἀγγελοκάστρῳ τῇ 4 Μαρτίου 1905.

Ὅ,τι καὶ νὰ γράψῃ κανένας σκολιάζοντας τῆς

δύο αὐτὲς ἐϋ γ λ ω τ τ ὅ τ α τ ε ς δῆλωσες, θάναται τίποτα μπροστὰ σὲ ὄσα οἱ ἴδιες φωνάζουσι καὶ κηρύχουσι. Εἶναι ἀκόμα καὶ μεγάλο κρῖμα νὰ μουντζουρώσει κανένας μὲ σκολία τίς δύο αὐτὲς πολύτιμες περγαμνές. Ἄς τίς πάρουν λοιπὸν ἔτσι ἀσκολιάστες ὅσοι πιστεύουν πῶς ἡ Ἑλλάδα κυβερνιέται ἀνθρωπινὰ κι' ὅς μὰς τίς τρῖφουν στὴ μούρη μὰς. Μὰς ἀξίζει στ' ἀληθινὰ τέτια μεγάλῃ κ' ἐξαιρετικῇ τιμῇ.

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ

τόποι κατάντησαν οἱ περισσότεροὶ κοπρῶνες, μὲ τὴ μανία ποῦχουν οἱ Ρωμαῖοι, καθὼς μὰ; ἔλεγε προχτές ὁ ἀρχαιολόγος φίλος μὰς Περικλῆς Γιαννόπουλος, νὰ μαγαρίζουν κάθε ἱστορικὸ μνημεῖο καὶ νὰ λερῶνουν κάθε καινοῦριο μάρμαρο.

Τὴ μανία μὰς αὐτὴν, κατὰ τὸν κ. Χατζιδάκι πάντοτε, πρέπει νὰ τὴν κρύβουμε καὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς ξένους· γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἀστυνομία μὰς βάλθηκε στὰ γερὰ νὰ καθαρίσει ὅλα τὰ τῆρα μνημεῖα γιὰ νὰ μπορέσουνε νὰ τὰ ἐπισκεφτοῦν μεθαύριο οἱ ξένοι ἀρχαιολόγοι μὲ ἀνοικτὰ τὰ μάτια καὶ τίς μύτες τους.

Ἄρου εἶναι ἔτσι τὰ πράματα, μακάρι νὰ γίνονταν κάθε χρόνο Ἀρχαιολογικὸ συνέδριο. Κ' ἕνα ἄλλο ἀκόμα: Ἄρου καθαρίζονται ὅλ' οἱ Ἀρχαῖοι τόποι, καλὰ θὰ εἶτανε νὰ καθαριστεῖ κ' ἡ γλώσσα τοῦ Μιστριώτη γιὰτὶ ἀρχαῖα εἶναι καὶ αὐτὴ καὶ θὰ ζητήσουν μεθαύριο οἱ ξένοι ἀρχαιολόγοι νὰ τὴν ξετάσουν.

ΕΝΑΣ

δασάρχης καταδικάστηκε τὴν περασμένη Δευτέρα ἀπὸ τὸ δικαστήριον γιὰτὶ ἔφαγε, λέει, δύο χιλιάδες ὀκάδες κάρβουνα.

Ὁ φοβερός αὐτὸς Κάλυμπαρ εἶχε βάλει κάλπη καὶ γιὰ βουλευτῆς, καὶ ἂν πετύχαινε θάχε τὸ κουράγιο ὁ ἀθεόφοβος νὰ καταβροχθίσει ὅλες τίς καρβουναποθήκες τοῦ Κάρντιφ καὶ τοῦ Νιουκάστελ.

Ὁ Θεὸς μὰς λυπήθηκε!

ΜΟΛΙΣ

τέλειωσαν οἱ ἐκλογές, καὶ ἡ Κυβέρνησις ἄρχισε νὰ ξετρυνώνει δεξὰ ἡριθὰ ἀγορομίσθους, ποὺ θὰ πεῖ τεμπελχανάδες διορισμένους σὲ διάφορες δημοτικὲς θέσεις γιὰ νὰ παίρνουν μιστὸ καὶ νὰ μὴν κάνουν τίποτα.

Τοὺς ἀγορομίσθους αὐτοὺς τοὺς ἔπαψε ἡ Κυβέρνησις κι' ὁ δὸς ὁ τύπος ἐνθουσιάζετο. Κανένας ὁμοίως δὲ βρέθηκε νὰ ρωτηθεῖ γιὰτὶ δὲν τοὺς ἔπαυε πρὶν γίνουσι οἱ ἐκλογές, οὔτε πάλι νὰ ζητάσει μήπως τοὺς διορίσει ἡ ἴδια ἡ Κυβέρνησις γιὰ νὰ κολακίσει τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλο ἐκλογικὸ κομματάρχη τῆς.

Τέτιες μικροδουλιές δὲν κάνουν καμιά ἐντύπωσις ἐδῶ καὶ γι' αὐτὸ καὶ δὲν ζητᾶζονται.

ΣΚΕΨΗ

ἔγινε νὰ καταργηθεῖ τὸ Ἐθνικὸ τυπογραφεῖο, μὰ ἡ σκέψῃ δὲν πραγματοποιήθηκε, οὔτε θὰ πραγματοποιηθεῖ, γιὰτὶ δὲ βρῖσκαται, λένε, ἄλλο τυπογραφεῖο ἰδιωτικὸ, ποὺ κτλ.

Ὅσα κι' ἂν εἶπαν, ψέματα. Δὲν καταργεῖται τὸ Ἐθνικὸ Τυπογραφεῖο γιὰτὶ μοιάζει μὲ τὸ ἀρχαῖο Πρυτανεῖο ποὺ θρέφονται μέσα του τεμπελιάζοντας ὅλοι οἱ κηφήνες τοῦ κόμματος.

Ἄμα καταργηθεῖ καὶ αὐτὸ, στερεῖται μιὰ ρουφετομάννα πρῶτης, καὶ δὲ γίνεται.

Ο, ΤΙ ΒΛΕΠΕ

Βγήκε το πέμπτο φυλλάδιο των «Προσωπικών» του κ. Κ. Βλαχογιάννη, με τη συνείδηση και το τέλος της ανέκδοτης μελέτης του Βηλαρά και μ' άλλα πολλά.

— Όμορφα και χαρτωμένα μίλησε την περασμένη Κυριακή τόπος-τόπος την «Εθνική γλώσσα» ο κ. Ι. Κουτουλάκης.

— Ο κ. Κουτουλάκης με αγανάχτηση αποκήρυξε και το επίθετο «αθέμιτος» που αυτός το κατασκεύασε, έτσι για γούστο και για να πειράξει ένα δυο φίλους του μην κέχοντας τα μαλλιά τους σύρριζα με τη μηχανή, και που τάρκασαν οι άνεργοι, ίσα ίσα γιατί δεν έλεγε και δε λέει τίποτα, και το καλλήσανε στους δημοτικιστάδες.

— Όσο όμως κι αν αποκήρυξε το ανέργο επίθετο ο κ. Κουτουλάκης, αυτό θα μείνει άθνατο, γιατί άθνατη θα μείνει πάλι τόπος-τόπος και η άνοχη.

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

Ο ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΦΩΚΑΣ

Προχτές παραστάθηκε στο Βασιλικό ο «Νικηφόρος Φωκάς» του Βερναρδάκη. Την άλλη μέρα δ-λες οι φημερίδες γεμίσανε μ' επαίνους, και χοντρά λόγια για την έξοχη πλοκή της υπόθεσης, το ύφος των ιδεών κτλ. Γραφήκανε δηλαδή όλες οι συνειθι-σμένες σαχλολογίες που ακολουθούν την παρά-σταση που έργου κάποιου κατά συνθήκη ξακουστού συγγραφέα. Έπειδή το έργο γράφηκε απ' το Βερναρ-δάκη, που έτυχε άλλωστε να έχει κάποια επιτυχία, όλοι οι ρεπορτερ—κριτικοί πριν ίσως να δούνε ακόμη τί λογής πράμα είν' η καινούρια τραγωδία, χαρά-ξανε τη σοφή κρίση τους, και πρώι πρώι μ'αξ την ξε-φουρνίσανε στις φυλλάδες τους. Στον τόπο που όλα τα πράματα είναι άστεια, κι' όλα τα καθήκοντα έχουνε καταστήσει κατά συνθήκη ψέματα, θάτανε πολύ άφύσικο να κρίνουμε βουτώντας τη πένα μας στην κριτική αλήθεια, πολύ δέ φυσικό—άτως δ'α και γίνεται—να γράφουμε ότι ο πολύς όχλος τριγύρω μας πάντοτε αστόχαστα, άμελέτητα και κακότε-χνα κρίνει.

Μιά όμως που η καλή αρχή έγινε πρώτα πρώτα στο «Νουμά» και πολλά κατά συνθήκη ξακουστά πρόσωπα ξεσκεπάστηκαν για να δείχτουνε πώς πρα-ματικά είναι και τί αξίζουνε, μια που ο Δάσκαλος πρώτος στο μεγάλο αγώνα καταπαίστηκε για να γκρεμιση με το σκεπάρνι της άμελιχτης κριτικής πολυλάτρεφτα είδωλα περασμένης γενιάς, ως ξακο-λουθήση η δουλειά μας το δρόμο της, κι' ως μη δειλιάζουμε καθόλου όταν μπροστά μας σ'α βρυκο-λάκοι ξεπετιούνται άψυχα συτρίματα και ζητάνε ν' άρμείζουν απ' τον πολύ όχλο τη ζωή που για πάντα τους άφησε.

Ο όχλος δέ μπορεί να νοιώση την αληθινή τέχνη. Μονάχα τ' αποτελέσματά της μπορεί ν' απο-λάβη. Ο,τι ώραίο και μεγάλο που δέ μπορεί να καταλάβη το περιγελάει. Είν' έτοιμος να θαυμάση το πρόστυχο και το χοντρά όταν του παρουσιάζεται με μορφή λαμπερής χυδαιότητας. Τ' άπλο και με-γαλοφάνταστο που κατευθεία χτυπάει στη σκέψη του δέ το θέλει, ό,τι όμως χαδεύει τις αισθήσεις του το λατρεύει. Κ' έτσι το θέατρο από τόπος σκέψης και μελέτης, γίνεται κοινό και πρόστυχο πανόραμα για κείνονε που γράφει για τον όχλο. Ο ποιητής πρέπει να γράφη η για το λαό, παίρνοντας για βάση του έργου του την άγνη δημοτική ψυχή που κρυφα-κοιμάται σε κάποιο μακρινό κορφοβούνι, και που ο

απόκαρδος και μεγαλοφάνταστος λαός νοιώθει, γιατί είναι ζωντανή με τα ιδανικά του και τους πόθους του, ή για τους άλλους εκλεχτούς αφήνω-πας έλευθέρη τη σκέψη του να πετάξω στους πλα-ταίς όρίζοντας της φαντασίας και της τέχνης.

Είναι ιδέες αυτές που θέλα στην ψυχή μου γεννηθήκανε όταν ύστερα απ' την 4η πράξη του «Νικηφόρου Φωκά» το φρακοφορεμένο άκροατήριο φρενιασμένα χειροκροτούσε! Και τί νομίζετε; Καμ-μιά ύπεροχη σκηνή πάθους, αγάπης, τραγικότητας, θυσίας;... τίποτα, τίποτ' απ' αυτά. Τις άγριοφω-νάρες των στρατιωτών που θέλανε να μπουνε στο πα-λάτι του Φωκά, τα σπαθιά που χτυπούσανε, το σφύριγμα πένιμου, τη μιά σκηνή που σηκωνότανε και την άλλη που έπεφτε, για να μ'αξ δείξη έτσι πανοραμιακά, θεαματικά, το τραγικό μεγαλειό της άγριας νύχτας που σκοτώνανε ένα από τους καλύτε-ρους αυτοκράτορες του Βυζάντιου.

Γιατί αυτά μονάχα βρήκε ο ποιητής να μ'αξ παρουσίαση και μ' αυτά γύρεψε να μ'αξ συναρπάση. «Ας έχει χάρη η ιστορία, που αναφέρει ότι η νύ-χτα που σκοτώσανε το Νικηφόρο ήταν άγρια και βροχερή κ' έτσι έδωκε στο συγγραφέα εύκολο σκη-νικό κάλα, για να συγκινήση τ' άκροατήριο. Πα-νόραμα λοιπόν! Φανταστήτε μια κάμαρα βυθισμένη στο σκοτάδι, και άγριους συνομιώτες να κρυφοφυ-λάνε στις γωνίες, και βροχή να πέφτη απ' όξω, κι' άνεμος να σφυρίξη λυσασμένα, και πομπώδη φρα-σεολογία σε γλώσσα πανοραματζή, και σπαθιά, ντουφέκια, κράνη στρατιωτών, σάλπιγγες, ώρολόγια μυστικά που στη σιγή της νύχτας σημαίνουνε πέν-θιμα, και κουροπαλάτηδες χρυσοστολισμένους, και παρακοιμάμενους, και τρεξίματα και ώμορφες λέξεις σαν το άρδήςλωσ, πεπτικώς, ιθελοκοίκως, σώτερ άγ-γελε κτλ. κ' έχετε την περιφρημη δραματική τέχνη. Και οι άκροατές χειροκροτούν λυσασμένα. Μά τί πρὸς θεού; Τους μηχανικούς του θεάτρου χωρίς άλλοι Κι' όμως είναι οι πιδό εκλεχτοί θεατές που μπορεί να παρουσίαση Έλληνικό θέατρο. Δέν είναι βέβαια όχλος. Αλλά συναρπάζεται έτσι χωρίς να σκεφτή καθόλου του άρσει το θέαμα κι' αυτό φτάνει. Ξε-χνάει ότι βρίσκεται σε θέατρο όπου πήγε να φχαρι-στήση το πνέμα και ν' απολάβη στα κατάβαθα της ψυχής του, τη τέχνη που μιλάει στο νοδ μονάχα, και στη σκέψη. Νομίζει πώς βρίσκεται σε τσίρκο όπου το μάτι φτάνει να φχαριστιέται και τίποτ' άλλο. Ύστερότερα όμως όταν φεύγοντας από το θέατρο σκεφτή λιγάκι τί άκουσε, και τί κατά-λαβε, και ιδεί ότι τίποτα δέ κατάλαβε γιατί τίποτα δέν είχε να καταλάβη, τότε πιά όμολογεί ότι το έργο δέν άξιζε τον κόπο. Μά και πάλι πολλές φορές κρατιέται απ' το να πη την αληθινή γνώμη του αν τύχη συγγραφέας του έργου να ναι κάποιος κατά συν-θήκη ξακουστός. Αλλ' έτσι δέ γίνεται τίποτα. Χρειάζεται την ίδια στιγμή της παράστασης του μια δυνατή όμόφωνη διαμαρτύρηση, ένα γερό σφύ-ριγμα, μια δίκια και ίερη αγανάχτηση για την κα-κομοίρα την Τέχνη που τόσο άνιέρα ξεσιάζεται. Έ-τσι μονάχα υπάρχει έλπίδα να γλυτώσουμε απ' τις πανοραμιακές τραγωδίες.

Και τώρα ως δούμε τί είν' αυτή η καινούρια τραγωδία που μ'αξ την παρουσίασανε γι' άριστούρ-γημα γλώσσας και τέχνης.

Ο κ. Βερναρδάκης είναι βέβαια λάτρης του άρ-χαίου κόσμου. Αυτό δ'α το δείχνει κάθε λίγο και λιγάκι στα έργα του που προσπαθεί να φτάση τους τραγικούς. Για να δούμε λοιπόν κι' αν ακολουθή

τους κανόνες που χάραξε ο Άριστοτέλης στην τρα-γωδία. Κάπου νομίζω πὸς ο κύριος αυτός λέει ότι ένα από τα πρώτα συστατικά της τραγωδίας είναι και ο «ήδυσμένος λόγος». Και ποιός άραγε να είναι ο ήδυσμένος αυτός λόγος; Λόγος, δηλαδή γλώσσα, που γλυκά κι' άρμονικά χτυπάει στ' αυτί, που εύ-κολα πλέκεται σ' ιδέες και σε σκέψεις, που όλοι τη νιώθουνε άμέσως χωρίς βοήθεια λεξικού, που σου μιλάει κατευθεία στην καρδιά σου, σε συγκινεί, σε συναρπάζει, σε κάνει να κλαίς, να γελάς, να πο-νάζε, να χαιρέσαι; Η γλώσσα που ποτίς δέ μιλήθη-κε από χείλη ζωντανών ή πεθαμμένων, βάρβαρη, άκατάληπτη, ανακόλουθη, άνόητη, μπορούμε να πούμε, γιατί δέν είναι ούτε άρχαία, ούτε νέα, μά ούτε και καθαρεύουσα, αφού πουθενά δέν άπαντί-ται γραμμένη έξόν από τους προλόγους του Μι-στριώτη; Ας άπαντήσουνε σ' αυτό οι κύριοι των πρωϊνών και βραδινών φημερίδων που βρήκανε τη γλώσσα μαγική, γοητεύουσα κτλ. Έκτός αν θέλου-νε να κοροϊδευόμαστε. Είναι ή δέν είναι — τεχνικό ιδίωμα—η γλώσσα που σε τρυφερούς—καθώς του-λάχιστο τους νομίζει—στίχους λέει...

Οι μοισοσκυθικοί του Αίμου θάες... ή λέξεις σαν το «εϊσερπήση» ή «φριμάγματος» ή «υπερφαίλοι»; κτλ.

Αν έξαιρέση κανείς το Βερναρδάκη, τον Κύριο Κλέωνα, το Μιστριώτη και δέ ξέρω κ' έγώ ποιόν άλλο «επιφανή και διαπρεπή», ποιός μπορεί να γράψη η και ν' άκούση με φχαρίστηση τέτοια γλώσσα; Ο κ. Βερναρδάκης έγραψε την τραγωδία του για Έλληνες. Μά οι Έλληνες, κ' Έλληνες εί-μαστε όλοι μεις που πήγαμε να την άκούσουμε, μέσα σ' εκατό λέξεις που μ'αξ έλεγαν οι καημένοι οι ήθο-ποιοί, χάναμε τις όγδόντα γιατί δέν τις καταλα-βαίναμε ή επί τέλους κι' αν ξέραμε το νόμά τους δέν τις αιστανόμαστε. Μ'αξ φαινότουσαν ξένες κι' άνούσιες. Κ' έτσι ο σκοπός της τραγωδίας που είναι η αληθινότερη και ζωντανότερη αναπαράσταση της ζωής, χάνεται μέσα στην ψευτιά της γλώσσας, γιατί τάληθινά αιστήματα που θέλει να μ'αξ παρου-σίαση ο ποιητής, μ'αξ τα ζουγραφίζει τόσο ψεύτικα κι' άντιτεχνικά, που κι' αυτή η ιστορική αλήθεια καταντάει να μ'αξ φαίνεται άπίστευτη. Πὸς δ'α θέλετε να πιστέψετε ότι η Αγάπη και ο Ταμι-σκής αγαπιούνται, όταν άκούτε λέξεις σαν το «ω σώτερ άγγελε»;

Πολλοί δημοτικιστές πηγαίνοντας στο θέατρο λέγανε: Ξέρουμε πὸς η γλώσσα θάναυ ύπερκαθα-ρέθουσα, και δέ θα μ'αξ άρσει, μά π'αμε για τη δραματική τέχνη. Πρώτα, πρώτα η τέχνη όσο με-γάλη κι' αν είναι θέλει φορεσιά, και μάλιστα όσο μεγαλύτερη είναι τόσο μεγαλύτερη η άκριβότερη φορεσιά θέλει. Όσο πιδό ψηλά πάει η φαντασία του ποιητή τόσο πλουσιώτερης και ζωντανότερης γλώσ-σας έχει ανάγκη για να μ'αξ πη τις σκέψεις του και να μ'αξ φανερώση την τέχνη του. Τέχνη και Γλώσ-σα, καθώς θαρρώ είπε κάπου κι' ο Ψυχάρης, είναι δυο φιλενάδες άχώριστες. Αμα η μια πίσει στο ποτάμι, πέφτει κ' η άλλη μαζί της. Είναι σ'α να πούμε οι Σιαμαίτες άδερφάδες. Όστε οι δημοτικι-στές αστόχαστα μιλούσανε, μά επί τέλους κάτι πε-ρίμεναν. Τίποτα... γελασμένοι απόμειναν. Ύπερκα-θαρέθουσα η γλώσσα μά πιδό ύπερκαθαρέθουσα η τέχνη. Ναί! μη σ'ας φανη παράξενο, μπορούμε να το πούμε κι' αυτό. Καθώς η καθαρέθουσα γλώσσα παίρνει λέξεις, φράσεις, ούναξ' απ' την άρχαία, κι' άλλου μ'εν τις βάζει άκέρεις, άλλου δέ τις χαλάει φτιάνοντας δικό της δασκάλικο τυπικό, λαθιασμέ-νο και ψεύτικο. όπως πολλές φορές ο Ψυχάρης τό-δειξε, και καθώς οι φίλοι της καθαρέθουσας δέ μπορούν να νιώτουν ότι γυρισμός στην άρχαία γλώσσα, δέ θα πη άντιγραφη έκείνης, μά ξαναγέν-νηση σε μιδν άλλη πουχει όλες τις χάρες της πα-λιάς κι' όλη τη δύναμή της, κ' είναι αληθινή γνή-σια κόρη της, έτσι και η καθαρέθουσα τέχνη άντι-γράφει τις σκηνές των άρχαίων τραγικών, παίρνει όλόκληρες φράσεις απ' τ'α κείμενά τους, τις μισομε-ταφράζει και τις παραχώνει, κουνώντας παντού «τραγικούς ειρωνείες» «επισόδια» «άντιθέσεις» για να γυρίση μιδν ώρα άρχύτερα στο κάλλος των με

γώνων τραγικών. Δέ μπορούν κι αυτοί να νιώσουνε ότι γυρισμός στην αρχαία τέχνη δε θα πη πιστή αντιγραφή της, μα δημιουργία μιας καινούριας που 'έχει δλγ. τή δύναμη, τήν ποιήση, και τώ μεγαλειό της παλιάς. Όπως στα δημοτικά τραγούδια μας ξαναγεννήθηκε ο Όμηρος τής παλιάς 'Ελλάδας, έτσι και στή δημοτική δραματική τέχνη θα ξαναγεννηθούν ο Αισχύλος κι ο Σοφοκλής: Όλες οι Βυζαντινικές τραγωδίες των Κλεώνων, των Καλοστύπιδων και των Αμπελάδων είναι τώ άπάνθισμα τής καθάρθουσας τέχνης. Τώρα περιμένουμε και τή δημοτική!

Χ
 "Αν είχα μπροστά μου τώ «Νικηφόρο Φωκά» δε θα μου εΐτανε καθόλου δύσκολο να δείξω άλλα-καιρα κομμάτια πιστά ξεσηκωμένα άπ' τις αρχαίες τραγωδίες, χωρίς τήν παρχειρότερη πνοή Βυζαντινικής ζωής. Μίμηση—μά μέτρια, πρόστυχη—μίμηση—σέ σκηνές, σέ φράσεις άλλακαιρες, σέ τρόπο άμυλίας των προσώπων, σ' όλα σ' όλα. Τίποτ' άλλο χυδαία σκηνικά κόλπα που σου θυμίζουν κά-που, κάπου τί Σαρδού, μεγάλες κουβέντες προσώ-πων για να μιμηθούνε και πάλι τούς αρχαίους, χω-ρίς νόημα, χωρίς ιδέες, ακατάληπτες κι άνοούσιες... και ψευτιά ψευτιά πέρχ ως πέρα, μια δυνατή γρο-θιά στή ζωή και στήν Τέχνη. Νά ή περιζήτητη παράσταση του «Μικηφόρου Φωκά» του Βερναρδάκη ατού πρώτου δραματικού τής νεωτέρας 'Ελλάδος» κατά τή χαριστάτη κρίση του κριτικού τής «Ε-στίας».

Α. ΣΙΓΑΝΟΣ

ΦΙΛΟΠΑΖΑΡΟ ΒΙΟΜΑΧΙΑΤΙΚΟ

Από Πέμπτη σέ Πέμπτη

Υπουργός 'Εσωτερικών ο Θ. Π. Ντεληγιάννης
 Στοιχωμοί. Λεπενού 1, Λεβυδιά 1, Άλμυρός 1, Καλαμάτα 1, Γαργαλιάνοι 1 (με άπχρωγή), Πύργος 1, Δήμος Φάριδος 1, Καρδάμια (Πύργου) 1, Μούζικα 1, Βασιλική 1, Γιαννισά 1. (όλοι δλοιο 11).
 Αρβαμοί. Άθήνα 12, Περαιάς 3, Ναξος 2, Φάληρο 1.
 Κλεμιές. Άθήνα 11, Περαιάς 6, Βόλος 1.
 Καταχορασιός. Ο Δημ. εισπράχτορας του δήμου Άρσανείας.

ΛΑΧΕΙΟΝ

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΘΝ. ΣΤΟΛΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γραμμάτια Ισχύοντα δια τας τρεις υπολειπο- μένας κληρώσεις του 1905, ήτοι τής 3)16 Απριλίου, τής 3)16 Ιουλίου και 2)15 Οκτωβρίου.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ

Μέχρις 20 γραμματ. πρὸς Δρ. 3.—έκαστον άπό 11—100 » » » 2.85 »
 » 101 και άνω » » » 2.80 »
 Παρά τή 'Εθν. Τραπεζή τής 'Ελλάδος και τοις Υποκαταστήμασιν αυτής.

ΚΕΡΔΟΣ 338,685 ΔΡΑΧΜΩΝ

Ναύ 338,320 δραχμάς έδωκε μέχρι τούδε τώ γραφείον του τραπεζομεσίτου κ. 'Ιω. Φωτίου εις τούς πελάτας του. Ήτοι εκ των αγοραστών λα- χειοφόρων δμολογιών εκ του γραφείου του έχουν κερ- δίσαι διάφορα ποσά, ανερχόμενα εις τόν στρογγυλόν αριθμόν 329,840 δραχμών.

Ο κ. 'Ιω. Φωτίου θέλει ν' αναβιβάση τώ ποσόν τούτο εις 1,000,000 δρ. Έπεθυμών δε ίνα συμμε- τάσχωσι τούτων πάσαι αι τάξεις τής κοινωνίας υ π ο- θ ε ι β ά ζ ε ι τήν προκαταβολήν δι' έκάστην λαχειο- φόρον τής 'Εθνικής Τραπέζης εις δραχ. 8 και καλεϊ τούς θέλοντας ν' αγοράσωσι τιαύτην να προσέλθωσιν εις τώ τυχηρόν γραφείον του, όπου πάντως θα κλη- ρωθή μετ' άμοιβής δμολογία τις και τι χαρά να είναι ή πρώτη με τας 70,000 χρυσάς δραχμάς τήν 19 Μαρτίου έ. έ. δε γεννήσεται ή κληρώσις.

Όσαύτως ασφαλίζονται και λαχειοφόροι δμολο- γίαί τής αυτής 'Εθνικής Τραπέζης δ'α τήν αυτήν εις τώ άρτιον κλήρωσιν τής 19 Μαρτίου 1905 αντί μιας δραχμής έκάστη.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ 28 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1905

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

Ες μεταλλικόν
 Ταμείον }
 • Τραπεζικά γραμμάτια 'Ιονικής Τραπέζης
 » Κερματικά » διδραχμα και μονόδραχμα
 'Εξωτερ. λογαριασμοί. (Αντίτιμον μεταλ. εις τώ έξωτερικόν (Προϊόν έκδοθέντος 'Εθν. Δαν. εις χρ. 'Ελ. Σι- δηρ. 4 ο]ο του 1902
 Δάνειον πρὸς τήν 'Ελλ. Κυβέρν. επ' αναγκαστική κυκλοφ. τραπ. γραμ. » » » διδραχμών και μονοδραχμών
 'Ομολ. 'Εθνικῶν δανείων (Εις χρ. δρ. 23,767,036.80) τραπ. γραμ. » 29,103,268.—
 Προεξοφλήσεις
 Καθυστερήσεις προεξοφλήσεων
 Δάνεια και άνοικτοί λ)σμοί επ' ενεχύρω χρηματογρ.
 Δάνεια επ' ενεχύρω έμπορευμάτων
 Δάνειον πρὸς τήν Σταφιδ. Τραπ. επ' έγγυήσει του Κράτους.
 Δάνεια και άνοικτοί λ)σμοί επί ύποθήκη
 Δάνεια εις δήμους λιμένας, και λοιπά νομικά πρόσωπα
 Χορηγήσεις εις γεωργοκτηματίας
 Καθυστερήσεις χορηγήσεων εις γεωργοκτημ. και γραμ. Πρ. Τραπ. 'Ηπειροθεσσαλίας;
 Μετοχαι εις έγχωριους 'Εταιρίας
 Συμμετοχή εις Τράπεζαν Κρήτης
 Τοκομερίδια εν γένει
 Καταστήμ. Τραπέζ. και κτήμ. εξ αναγκαστ. εκποιήσεων
 'Απαιτήσεις έπισφαλείς
 'Εξόδα έγκαταστ. (Ιδίως δαπάνη κατασκευής τραπεζ. γραμματίων)
 Δάφοροι λογαριασμοί
 Λογαριασμοί τρίτων εν τῷ έξωτερικῷ
 'Υπηρεσία 'Εθνικῶν δανείων εις χρυσόν
 Λογαριασμοί εξαγ. συμμετοχῆς Κυβερνήσ. εις κέρδη εκ τρ. γραμμ.
 'Εξαγορά προνομίου Προνομ. Τραπέζης 'Ηπειροθεσσαλίας
 Προμήθεια τροπῆς λαχειοφόρου δανείου (εις τραπ. γραμμάτια διάφορα

28 Φεβρουαρίου 1905	31 Ιανουαρίου 1905
2,046,181.69	1,967,971.53
163,710.—	62,575.—
1,152,325.—	1,023,517.—
23,969,084.32	24,550,842.58
21,459,615.83	22,090,968.83
68,778,575.42	68,778,575.42
11,250,000.—	12,250,000.—
2,780,304.80	52,894,036.80
19,726,552.02	20,869,355.98
3,009,407.74	2,863,635.14
14,996,809.84	15,119,160.59
1,258,845.95	1,541,580.50
2,610,925.27	2,699,648.72
54,848,300.88	54,559,083.33
42,655,953.59	42,224,173.36
9,819,998.39	9,257,833.79
4,938,859.54	4,874,395.79
3,301,770.—	3,446,016.—
1,500,000.—	1,500,000.—
98,857.87	1,830,000.—
8,292,537.37	338,426.87
2,632,345.10	8,301,761.93
1,625,756.17	2,623,763.48
2,551,214.51	1,621,312.02
5,747,339.24	2,815,865.94
1,834,462.75	4,041,404.75
1,720,320.—	1,720,320.—
1,280,000.—	1,280,000.—
500,000.—	500,000.—
366,176.73	652,629.79
367,036,430.84	368,133,099.14

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Μετοχικόν Κεφάλαιον
 'Αποθεματικά κεφάλαια
 Τραπεζικά γραμμάτια εν κυκλοφορία :
 I Διά λ)σμόν τής Κυβερνήσεως δρ. 68,778,575.42
 II » » Τραπέζης 49,533,150.01
 Κερματικά γραμμάτια διδραχμα και μονόδραχμα
 Καταθέσεις άνευ τόκου εις μεταλλικόν
 Καταθέσεις άνευ τόκου
 'Επιταγαι πληρωταί
 Μερίσματα πληρωταί
 Καταθ. Δημοσ. διά χορηγήσεις δανείων κατά τόν ΒΦΜ' νόμον
 Διεθν. Οίκ. 'Επιτροπή λ)σμός καταθ. εκ δήμ. υπεγγ. προσ. (Εις χρυσ. δρ. 227,283.34) τρ. γρ. » 3,457,054.03
 'Υπηρεσία 'Εθνικῶν δανείων εις χρυσόν
 » » » τραπεζικά γραμμάτια
 Καταθέσεις Δημοσίου εις χρυσόν
 Καταθέσεις Δημοσίου επί τόκῳ εις τραπεζ. γραμμάτ.
 Εντ. κατάθ. Δημ. εις χρ. διά τήν κατασκ. Σ. Π-Δεμερλή-Συνόρ. τραπεζ. γραμμάτια
 Καταθέσεις Δημοσ. εις τραπεζ. γραμμ. κατά τόν Νόμον 'Β'ΡΕ'
 Καταθ. έντοκοι.
 Λαχειοφόρον δάνειον Τραπέζης
 'Υπηρεσία λαχειοφόρου δανείου Τραπέζης
 Καταθέσεις Ταμειοτηρίου
 Λογαριασμοί τρίτων εν τῷ έξωτερικῷ
 Συμμετοχή Τραπ. 'Ιονικής και 'Αθηνῶν εις Δαν. Σταφ. Τραπέζης
 Διάφοροι λογαριασμοί
 Διάφορα

20,000,000.—	20,000,000.—
13,500,000.—	13,500,000.—
118,311,725.43	120,000,556.25
11,250,000.—	11,250,000.—
3,752,347.16	3,730,674.81
15,885,643.60	16,802,495.47
863,350.79	635,188.19
511,240.—	819,245.—
283,749.94	283,749.94
3,684,337.37	5,479,307.33
59,494.45	106,094.20
517,953.55	731,893.55
968,469.40	716,922.81
810,367.98	10,367.98
21,457,615.83	22,090,968.83
315,857.21	128,434.21
5,612,166.15	5,612,166.15
71,328,450.97	71,453,307.84
45,966,690.—	45,866,690.—
20,495,200.—	20,495,200.—
1,699,704.—	2,034,964.—
5,000.—	7,000.—
3,885,569.85	3,837,449.88
1,215,761.07	1,243,833.37
1,625,736.—	1,136,579.33
367,036,430.84	368,133,099.14

Εν 'Αθήναις τή 7 Μαρτίου 1905

Ο Διευθυντής του Λογιστηρίου

Π. Α. ΚΟΥΤΣΑΛΕΞΗΣ